

Debreceni Ítéltábla

Gf.III.30.271/2024/7.

A Debreceni Ítéltábla a dr. Gyurkovics Bence (cím) ügyvéd által képviselt Felperes1 (cím) I. r. és a dr. Adonyi Lajos (cím) ügyvéd által képviselt Felperes2 (cím) II. r. felpereseknek – a Farkas és Nagy Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Nagy Zsolt Béla ügyvéd) által képviselt Alperes (Cégjegyzékszám, cím) alperes ellen kereskedelmi ügynöki szerződésből eredő kártérítés megfizetése iránti perében a Debreceni Törvényszék 2024. július 3. napján kelt 11.G.40.118/2022/98. számú ítélete ellen az I. r. felperes 100. és a II. r. felperes 101. sorszámu fellebbezései alapján – az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson – meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét részben megváltoztatja, az alperes „tőkefizetési” kötelezettsége teljesítési határidejét 15 napban határozza meg, mellőzi az alperesnek a felperesek részére elsőfokú perköltség fizetésére kötelezését, az I. r. felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltséget 522 154 (ötszázhuszonkétezer-százötvennégy) Ft-ra leszállítja, az állam részére az II. r. felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illetéket 1 336 832 (egymillióháromszázharminchatezer-nyolcszázharminckettő) Ft-ra leszállítja, az alperes által fizetendő elsőfokú eljárási illetéket 176 734 (százhetvenhatezer-hétszázharmincnégy) Ft-ra felemeli.

Egyebekben helybenhagyja az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezett részét.

Kötelezi az I. r. felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 260 266 (kétszázhatvanezer-kétszázhatvanhat) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi a II. r. felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 530 818 (ötszázharmincezer-nyolcszáztizennyolc) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi az I. r. felperest, hogy a határozat jogerőre emelkedésétől számított 60. napig fizessen meg az államnak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára 655 787 (hatszázötvenötezer-hétszáznyolcvanhét Ft, kötelezi a II. r. felperest, hogy ugyanilyen módon fizessen meg az államnak 1 695 822 (egymillióhatszázkilencvenötezer-nyolcszázhuszonkettő) Ft feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az illeték megfizetése során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát közleményként fel kell tüntetni.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított – a fellebbezések elbírálása szempontjából lényeges – tényállás szerint T1 egyéni vállalkozó (a továbbiakban: alperesi jogelőd) 2016. október 17-én az I. r. felperessel, 2017. november 14-én pedig a II. r. felperessel – az ügynöki

tevékenység földrajzi területe kivételével – azonos tartalommal kötöttek kereskedelmi ügynöki szerződést (szerződések). A szerződésekben az alperesi jogelőd az I. és a II. r. felperest mint kereskedelmi ügynököt állandó jelleggel megbízta a tevékenységi körében forgalmazott áruk kereskedelmi ügynöki tevékenységének – különösen ezen áruk adásvételének a közvetítése, a megbízó partnereivel történő kapcsolattartás, új ügyfelek felkutatása, a megbízó termékeinek piaci bevezetése – az ellátásával azzal, hogy az ügynök a megbízó nevében szerződéskötésre, a teljesítés elfogadására, vételár átvételére is jogosult volt.

A szerződések II. (Az ügynök tevékenységi köre) címének az 1. és 2. pontja szerint az ügynöki tevékenységet az I. r. felperes a "Folyó" vonalától nyugatra, a II. r. felperes a keletre eső közigazgatási területeken köteles ellátni, és e tevékenységi területeken az ügynököt kizárólagos közvetítői jog illeti meg. A szerződések VIII.1. pontja szerint a megbízó által a kereskedelmi ügynöki tevékenységért fizetendő megbízási díj az ügynök által értékesített nettó forgalom 10%-a, kivétel az Termék1 hosszabbítók esetében, amely terméknel ez 5% volt. A megbízó minden hónap 10. napjáig 8 napos fizetési határidővel kiállított számla ellenében volt köteles a megbízási díjat átutalással megfizetni.

A szerződések IX. Szerződésszegés cím alatti 1. pontjában kikötötték, hogy bármelyik fél a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja, ha a másik fél a szerződésben vállalt vagy a törvény alapján fennálló kötelezettségét súlyosan megszegi. A X.1 – 3. pontokban pedig azt rögzítették, hogy a szerződés bármelyik fél által – az első évben egy, a másodikban kettő, a harmadikban három év felmondási idővel – a naptári hónap utolsó napjára felmondható, azzal, hogy a felmondást annyiban kell indokolni, hogy a kiegyenlítéshez való jog megállapítható legyen. A X.4. pont szerint az ügynök által a megbízótól a jelen kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnése esetén követelhető kiegyenlítésre a törvény rendelkezései irányadók.

A X. 5. pontban rögzítették azt is, hogy nem illeti meg kiegyenlítés az ügynököt – egyebek között –, ha ő mondta fel a szerződést, kivéve, ha a felmondást a kereskedelmi ügynök életkora, olyan testi fogyatkozása vagy betegsége, vagy a megbízó olyan magatartása indokolta, amely miatt a tevékenység folytatása tőle nem volt elvárható.

A felek mind a két szerződést egyformán akként módosították, hogy a VIII.1. pont szerinti megbízási díj – az Termék1 hosszabbítók kivételével – 2018. október 1-jétől az ügynök által értékesített nettó forgalom 8 %-a.

Az I. r. felperes az alperesi jogelődnek küldött, 2020. június 9-én kelt levelében a kereskedelmi ügynöki szerződést azonnali hatállyal felmondta. A felmondást azzal indokolta, hogy a megbízó egyoldalúan módosította a szerződésben a "Folyó" vonalától nyugatra eső közigazgatási területen végzett kizárólagos közvetítői tevékenységének a területi nagyságát, valamint – egyoldalúan – a szerződés írásbeli módosítása nélkül 2018. július 1-től Megye1 és Megye2 megye, míg 2019. január 1-től Megye3 és Megye4 megye területével csökkentette az ügynöki tevékenységének a területét, amivel súlyos szerződésszegést követett el. Ez a számára bevételkiesést eredményezett, ezért a jogviszony fenntartása lehetetlenné vált.

Az alperesi jogelődhöz intézett, 2020. június 10-én kelt írásbeli nyilatkozatában a II. r. felperes is azonnali hatállyal felmondta a szerződésüket. A felmondást a megbízó súlyos szerződésszegésével indokolta, azzal, hogy Megye5 és Megye6 megye teljes területét egyoldalúan, írásbeli megállapodás nélkül elvonta, továbbá, hogy a szerződés megkötésével egyidejűleg Megye7, Megye8 és Megye9 megyét „nem adta át” a kereskedelmi ügynöki tevékenység folytatására, annak ellenére, hogy ezek a megyék a "Folyó" vonalától keletre eső közigazgatási területek.

Az alperesi jogelőd mind a két felperes felmondását rendes felmondásként elfogadta, velük azt közölte, hogy azonnali hatályú felmondásra alapot adó szerződésszegést nem követett el.

[2] A felperesek az alperesi jogelőddel szemben 2021. február 24-én benyújtott, majd összezszerülésében módosított és – az eljárás alatt bekövetkezett jogutódlás folytán – az alperesi jogutóddal mint II. r. alperessel szemben fenntartott keresetükben több kereseti igénnyel léptek fel.

Az I. r. felperes kérte, hogy a bíróság kötelezze a II. r. alperest a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:142. §-a alapján 3 197 340 Ft szerződésszegéssel okozott kártérítés, annak 2019. január 2-ától a kifizetés napjáig járó, a Ptk. 6:155. § (1) bekezdése szerinti törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére. Az ezzel kapcsolatos tény- és jogállítása az volt, hogy a 2020. június 9-ei írásbeli felmondását az alperesi jogelőd 2020. június 12-én átvette, így a kereskedelmi ügynöki jogviszony azonnali hatállyal megszűnt. A felmondása ugyanis azonnali hatályú felmondásként érvényes volt. Az alperesnek a szerződésszegését vitató az az érvelése ugyanis, hogy a területmódosítás az ő beleegyezésével történt, az ellen kifogást nem emelt, így a szerződés módosítása, mivel a szerződés kötelező írásbeliséghez nem kötött, ráutaló magatartással is megtörténhetett, nem foghat helyt, mivel a szerződés XIV/3. pontja szerint a szerződés módosítása kizárólag írásban érvényes. A szerződésszegés, mint jogellenes magatartás körében a Ptk. 6:142. §-ára hivatkozott. A bevételkiesést a területeken tevékenykedő kollégák által megszerzett közvetítői díjban, mint elmaradt haszonban határozta meg, e körben a Ptk. 6:143. § (2) és (3) bekezdésére hivatkozott. Állította, hogy az elvont területen a kollégája átlagban 2 400 000 Ft forgalmat generált havonta, ami 17 hónapra vetítve 40 800 000 Ft, melynek 8%-os jutaléka 3 264 000 Ft.

Másodikként kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest, hogy közvetítői díj jogcímén fizessen meg 1 571 815 Ft-ot, ami a szerződés VIII/1. pontja alapján a szerződéses jogviszony fennállása alatt, azaz 2016. október 17-től 2020. június 12-ig teljesített –az elkülönített hulladékkezelési díjjal (EKHD) nem csökkentett – forgalmának a 8 %-aként még megilleti.

Harmadsorban 5 000 000 Ft megtérítésére kérte kötelezni az alperest a Ptk. 6:298. § (1) bekezdése szerint kártalanítás jogcímén, arra a tényelőadására alapítva, hogy a szerződés megszűnésével elvesztette az olyan jutalékhoz való jogát, amely a szerződés fennmaradása esetén megillette volna. A jogviszonya fennállása alatt számos új ügyfelet, üzleti kapcsolatot szerzett az alperesnek, amelyből ő a szerződés megszűnését követően is jelentős előnyre tett szert. Utalt a Ptk. 6:298. § (1) és (2) bekezdésére.

[3] A II. r. felperes az első kereseti kérelmében a Ptk. 6:142. §-a alapján szerződésszegéssel okozott kártérítés jogcímén kérte az alperes 15 197 779 Ft tőke és annak 2017. november 15-től a kifizetés napjáig járó, a Ptk. 6:155. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére kötelezését. Arra hivatkozott, hogy a szerződés általa közölt felmondása 2020. június 12. napján hatályosult, mivel az alperes súlyos szerződésszegést követett el azzal, hogy Város1, Megye10, Megye5 és Megye6 megye teljes területét egyoldalúan, írásbeli megállapodás nélkül elvonta, mivel a szerződés II. XIV. 3. pontja is egyértelműen azt rögzítette, hogy a szerződés módosítása kizárólag írásban érvényes, így a tevékenységi terület módosítása is kizárólag írásban történhetett volna meg. Szerződést szegett továbbá azzal, hogy a szerződés megkötésével egyidejűleg Megye7, Megye8 és Megye9 megyét „nem adta át” a kereskedelmi ügynöki tevékenység folytatására annak ellenére, hogy ezen megyék a "Folyó" vonalától keletre eső közigazgatási területek. Állította, hogy a területelvonások bevételkiesést okoztak a számára, ezért az alperes kártérítés megfizetésére köteles. E megyék kizárólagos közvetítői

joga átadásának az elmulasztása szintén súlyosan szerződésszegő magatartás volt, ami miatt komoly bevételkiesést (kárt) szenvedett. A kárösszezszerűségének a meghatározásaként állította, hogy az általa közvetített területen 2017. november 1-től 2020. májusig bezárólag 23 103 373 Ft jutalékot realizált, míg az át nem adott, illetőleg az elvett területeken ezen összeg 70%-ával lehet számolni, így a részére át nem adott, illetve az elvett területeken 14 736 734, 5 763 058 Ft EKHD díj 8%-át, 461 045 Ft-ot hozzászámítva összesen 15 197 779 Ft jutaléktól esett el.

Második kereseti kérelemként 1 381 415 Ft közvetítői díj megfizetésére kérte kötelezni az alperest a Ptk. 6:291. § (1) bekezdése alapján.

Harmadik keresete az alperesnek 6 000 000 Ft kártalanítás megfizetésére kötelezése volt, a Ptk. 6:298. § (1) bekezdése alapján, arra hivatkozással, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés alapján a 2017. november 14-től 2020. június 10-ig fennállt jogviszony alatt az alperes adatszolgáltatása szerint 22 607 428 Ft jutalékot figyelembe véve ilyen összegű kártalanítást tart méltányosnak.

[4] A II. r. alperes az ellenkérelmében kérte a felperesek valamennyi keresetének az elutasítását, és perköltség megfizetésre kötelezését. A védekezésében állította, hogy a jogelődje 2014-től kezdődően kereskedelmi ügynöki szerződéseket kötött, melynek kapcsán a termékek értékesítését ügynökökkel, illetve munkaviszony keretében alkalmazott munkavállalókkal látta el, de a vállalkozása székhelyén és a környékén saját maga végezte az értékesítési tevékenységet. A felperesek korábban munkaviszonyban látták el a forgalmazási tevékenységet, majd egyéni vállalkozóként forgalmazták a kereskedelmi ügynöki szerződések alapján. Egyidőben több kereskedelmi képviselőt is alkalmazott, akik a tevékenységüket a felperesekkel egyidejűleg, osztott földrajzi területen végezték. Az I. r. felperes 2016. február 4-től 2016. október 16-ig munkaviszonyban állt. 2016. augusztus 16-án a jogelődje munkaviszonyt létesített T2-vel, akinek a működési területe Város1 és Megye10 megye volt. 2017. január 25-én munkaviszonyt létesített T3-mal, akinek a munkaviszonya 2017. szeptember 1-ig állt fenn, míg 2017. szeptember 1-től 2017. október 11-ig e személy megbízási jogviszonyban állt, ügynöki tevékenysége működési területe Város1 és Megye10 megye volt. 2019. január 7-től 2021. március 2-ig a régió1 régiót T4 látta el munkaviszony keretében.

A II. r. felperes 2017. október 16-tól 2017. november 14-ig munkaviszonyban, majd ezt követően egyéni vállalkozóként megbízási, ügynöki jogviszonyban állt a jogelődjével, akinek a részére ezalatt mások is végeztek ügynöki tevékenységet. Így előbb munkaviszony, majd megbízási szerződés alapján az ő alkalmazása előtt T5 2017. október 31-ig ügynöki tevékenységet végzett Régió2 értékesítési területen, 2018. június 11-étől munkaviszonyban T6, akinek működési területe Megye5, Megye6, Megye9, Megye8 és Megye7 megye területe volt. 2018. november 15-től 2019. május 17-ig munkaviszony alapján T7, akinek a működési területe ugyanezen megyék területe volt, mint ahogy 2019. május 7-étől 2020. április 8-ig munkaviszonyban eljáró T8 tevékenysége is ezen területekre terjedt ki. Ezek alapján vitatta a felperesek azon állítását, hogy a megjelölt működési területek tekintetében kizárólagos értékesítési joguk állt fenn, azt állítva, hogy a szerződésekben azokat, a ténylegesen kialakult állapottal ellentétesen, rögzítették. A területi felosztásról a felperesek tudtak, azt nem kifogásolták. Ennek az igazolásául a 2019. évi termékkatalógusra utalt, amelynek a hátoldalán Magyarország térképén megjelölték a területi képviselők elérhetőségeit és a működési területeit. Hangsúlyozta, hogy az I. r. felpereshez Megye11, Megye12, Megye13, Megye14, Megye15, valamint megye10 megye és Város1 észak-nyugati része tartozott, míg a II. r. felpereshez megye16, megye17, megye18, megye19, valamint Város1 és Megye10 megye, az I. r. felperes területét leszámítva. Ezt a területi felosztást a felperesek a felmondásig nem

kifogásolták. Állította, hogy a működési területre vonatkozó módosítást közölte az I. r. felperessel 2018. szeptember 29-én, ekkor jelezte, hogy Megye3, Megye4, Megye1 és Megye2 megyékre új kollégát vett fel. A II. r. felperes kapcsán is arra hivatkozott, hogy a 2019. évi termékkatalógus alapján behatárolható a tevékenysége. Állította, hogy bár a szerződés meghatározott egy földrajzi területet, ténylegesen a II. r. felperes ezen területeken nem látott el ügynöki tevékenységet, azt Megye1 és Megye2 megyében teljesítette anélkül, hogy a szerződést írásban módosították volna. Hivatkozott arra, hogy a II. r. felperes 2020. június 6-án e-mailt küldött neki, amelyben kifejtette, hogy bizonyos városok és területek neki nem esnek útba, így a kéthetes „túraútvonala” két és fél hetesre bővítése nem lehetséges. Kifejtette, hogy a területek meghatározása és annak írásbeli szerződésmódosítása okán 2020. májusában tervezetet küldött a felpereseknek, amelyet nem kifogásoltak. Vitatta, hogy az esetleges területelvonás kárt okozott volna a felpereseknek, állította, hogy a felperesek jutaléka folyamatosan növekedett, azaz kár nem következett be.

Vitatta, hogy a felpereseknek jutalék járna a hulladékkezelési díj után. Az általános forgalmi adó sem képezte a jutalék alapját, mivel azt neki az értékesítés után be kellett fizetnie. Állította, hogy az I. r. felperes 364 639 db izzót értékesített, míg a II. r. felperes 279 956 db-ot. A II. r. felperes állításával ellentétben 2020. június hónapban az általa elért forgalmat 2 042 000 Ft-ban határozta meg, mely alapján 163 360 Ft összegű hátralékos jutalékot ismert el.

A kártalanítás kapcsán kifejtette, hogy a felperesek a felmondást követően (mivel a szerződések versenytilalmi részére nem tartott igényt), a jogelődje versenytársainak a termékeivel kezdtek el kereskedni, felkeresték azokat az üzleteket, amelyeknek ő értékesített. A partnerek egy része ezt követően megszüntette a kereskedelmi kapcsolatot vele. A kártalanítás összecszerúságát kidolgozatlannak tartotta, mivel a felperesek nem vezették le annak a számszaki adatait. Hivatkozott arra, hogy a felperesek nem minősültek önálló kereskedelmi képviselőnek, ugyanis a 86/653/EGK tanácsi irányelv rendelkezik a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak az összehangolásáról. Mivel a vállalkozó saját eszközeivel, saját költségére végzi a tevékenységet, amelyért díjat számít fel a megbízója javára, a felperesek nem minősültek önálló kereskedelmi képviselőnek, mivel a jogelődje az I. r. felperesnek személygépjárművet biztosított a tevékenysége ellátásához, amelynek viselte a költségeit. Ezen túlmenően laptopot is biztosított a tevékenység végzéséhez, valamint viselte az I. r. felperes tevékenysége ellátása során felmerült telefon-, szállásköltségeit.

Sem a hivatkozott irányelv, sem pedig a Ptk. közvetítői szerződésre vonatkozó rendelkezései nem terjednek ki a jogviszonyra. A Ptk. írásbeli alakot nem rendel a tartós közvetítői szerződés megkötésére, így a Ptk. 6:94. § (2) bekezdése szerint a szerződésnek a kötelező alakosság mellőzésével történt módosítása érvényes, mivel a felek között létrejött az annak megfelelő tényleges állapot, figyelemmel arra is, hogy a jogelődje (a felperesek mellett) más kereskedelmi képviselőket is alkalmazott a területeken. Vitatta, hogy a területek átszervezése miatt a felpereseknél kár következett volna be, ugyanis a felpereseknek nem csökkent tendenciájában a jutaléka. Hivatkozott e körben a Ptk. 6:143. § (2), 6:144. § (1), 6:522. § (3) bekezdéseire. Előadta, hogy az I. r. felperes a jogviszony létrejöttét követően főként azon területeken látott el tevékenységet, amelyek a 2019. évi katalógusban szerepeltek. A II. r. felperes kapcsán hivatkozott arra, hogy soha nem végzett tevékenységet azokon a területeken, amelyeket a jogelődje, mint a cég tulajdonosa saját magának tartott fenn.

Vitatta a második kereseti kérelem jogalapját és az összecszerúságát is.

A harmadik, a kártalanítás iránti kereseti igény jogalapját vitatta, mivel a szerződést nem szegte meg, így a felperesek felmondására nem adott alapot. Összecszerúságában pedig kidolgozatlannak találta a kártalanítási igényt.

Emellett az I. r. felperessel szemben 9 309 353 Ft, a II. r. felperes követelésével szemben pedig 7 887 952 Ft erejéig, jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránt beszámítási kifogást terjesztett elő.

[5] A felperesek a II. r. alperes védekezését alaptalannak tartották, a beszámítási kifogása teljes elutasítását kérték, azzal szemben arra hivatkoztak, hogy jogviszonyukra az írásban megkötött kereskedelmi ügynöki szerződés az irányadó, amely a Ptk.6:293. §-ában foglalt tartós közvetítői szerződésnek felel meg, és arra a közvetítőt megillető jutalékról szóló 65/2014. (III. 13.) Korm. rendeletet (Korm. rendelet), valamint a 86/653/EGK tanácsi irányelvet is megfelelően alkalmazni kell. Az írásbeli szerződés módosításának a II. r. alperes jogelődje által egyoldalúan kiadott termékkatalógus nem minősíthető, mivel a szerződés XIV. 3. pontja szerint a szerződés módosítása kizárólag írásban érvényes. Kárnak minősül az elmaradt vagyoni előny is, így azon elmaradt jutalékokat is figyelembe kell venni, amelyekről az alperes jogelődjének az intézkedésre figyelemmel elestek. Hangsúlyozták, hogy 2018. októberben a II. r. felperes vonatkozásában a forgalom 11 380 668 Ft volt, és ezután a jutalék 10%-os kulccsal 1 138 067 Ft volt, míg 2019. októberben a forgalom 12 502 997 Ft, és ezután a jutalék 8%-os kulccsal 1 000 240 Ft, azaz a II. r. felperes jutaléka csökkent, a forgalom növekedése pedig kizárólag az eredményes munkavégzésüknek a következménye. Fenntartották, hogy a hulladékkezelési díj is jutalékalapot képez, figyelemmel arra, hogy az a nettó forgalom és jutalékszámítás alapjául szolgál, mivel kizárólag az értékesítés áfa-tartalma nem képezte a jutalék alapját. Fenntartották a Ptk. 6:298. § (1) bekezdésére alapított kártalanítási igényüket is. A II. r. felperes kifogásolta, hogy az II. r. alperes jogelődje nem tett eleget a Korm. rendelet 9. § (1) bekezdése szerinti elszámolási kötelezettségének.

A II. r. alperes hivatkozott arra is, hogy a tényleges ügynöki tevékenységi helyek között területi átfedések voltak, 1 évig a II. r. felperes az I. r. felperes helyett a dél-dunántúli területet is ellátta. Előadta, hogy a felek szerződése nem tért ki arra, hogy különböző eszközöket, illetve gépjárművet a jogelődje biztosítja, de szóban ebben állapodtak meg.

[6] Az elsőfokú bíróság a 11.G.40.118/2022/2. számú végzésében engedélyezte az I. r. alperes jogutódja, az Alperes, mint II. r. alperes perbelépését.

A felperesek a módosított keresetüket a II. r. alperessel is változatlanul fenntartották.

[7] A II. r. alperes a kártalanítási igényt összecszerűségében sem az I. r., sem a II. r. felperes vonatkozásában nem vitatta, azonban a jogalapjában igen.

[8] Az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítéletével kötelezte a II. r. alperest, hogy fizessen meg az I. r. felperesnek 1 571 815 Ft-ot, a II. r. felperesnek pedig 1 381 415 Ft-ot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az I. r. felperest 495 726 Ft, a II. r. felperest 1 420 500 Ft, a II. r. alperest pedig 173 923 Ft meg nem fizetett illeték megfizetésére kötelezte. Tájékoztatva őket az illetékfizetési kötelezettség teljesítésének a módjáról.

Kötelezte a II. r. alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. r. felperesnek 107 464 Ft, míg a II. r. felperesnek 52 597 Ft perköltséget. Kötelezte az I. r. felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt a II. r. alperesnek 1 085 548 Ft perköltséget. Kötelezte a II. r. felperest, hogy fizessen meg a II. r. alperesnek 15 nap alatt 1 227 703 Ft perköltséget.

[9] Az elsőfokú bíróság a kereseteket részben ítélte megalapozottnak.

A Ptk. 6:288. és 6:289. §-ait és 6:293. § (1), (2) bekezdését jelölte meg irányadó jogszabályként. A felek egyező nyilatkozata és a szerződések I. fejezetében foglaltak szerint is megállapíthatónak tartotta a felperesek tartós közvetítői jogviszonyát. Elvetette a II. r. alperesnek azt az álláspontját, hogy az a körülmény, hogy a felpereseket a jutalékon felül természetbeni juttatás (üzemanyag, laptop és gépjárműhasználat) illette meg, annulálta volna a tartós közvetítői jogviszonyt, mivel a felek egyező előadása szerint megállapíthatók voltak annak a tényállási elemei. A felek egyezően nyilatkoztak arról, hogy a felperesek a szerződéseket megelőzően munkaviszonyban látták el ezt a tevékenységet, ezt követően azt a tartós közvetítői szerződés váltotta fel.

Mindkét felperes első – az alperesi jogelőd szerződésszegésére alapított – kártérítési igényét alaptalannak találta. Az ítéletének az ezekkel kapcsolatban kifejtett indokai szerint a felpereseket megillető jutalékra a 65/2014. (III. 13.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) 4. § (1) és 5. § (2) bekezdését kell alkalmazni.

A felek egyezően nyilatkoztak arról, hogy mind a megállapodás megkötésekor, mind a jogviszony alatt tudtak arról, hogy más személyek is eljárnak a szerződésükben meghatározott földrajzi területeken, így kizárólagos közvetítői joggal – a szerződéstől eltérően – nem rendelkeztek. Egyezően adták elő azt is, hogy a jogviszonyuk tartalma utóbb szóban, illetve ráutaló magatartással mind a beszámítás alapjául szolgáló természetbeni juttatás, költségtérítés, mind a tényleges földrajzi terület vonatkozásában módosult. A felperesek nem vitatták az alperesnek azt az állítását sem, hogy a termékkatalógusokon feltüntetett, a tényleges állapotnak megfelelő szűkebb működési területük eltért a szerződésekben foglalt földrajzi egységtől. A felperesek egyezően akként nyilatkoztak: tudtak arról, hogy az alperesi jogelőd és az általuk megjelölt személyek a jogviszonyuk alatt szintén közvetítői, illetve kereskedelmi tevékenységet végeznek, így a Ptk. 6:62. § (2) bekezdése alapján nem hivatkozhatnak az alperesi jogelőd tájékoztatási kötelezettségének a megsértésére, mivel az olyan jogokat, tényeket és adatokat érint, amelyek előttük ismertek voltak.

A Ptk. 6:63. § (5) bekezdése szerint a szerződés tartalmává válik minden szokás, amelynek az alkalmazásában a felek a korábbi üzleti kapcsolatukban megegyeztek és minden gyakorlat, amelyet egymás között kialakítottak. Ilyen módon a termékkatalógusban is megjelölt, a felperesekhez tartozó földrajzi terület, valamint a ténylegesen kifejtett tevékenységgel érintett területek váltak a szerződésük tartalmi elemévé a szolgáltatási helyek tekintetében, függetlenül attól, hogy a szerződések megkötésekor, írásban nagyobb földrajzi egység meghatározásával kötöttek ki kizárólagos közvetítői jogot. A II. r. felperes nem vitatta, hogy az át nem adott területeken nem végzett közvetítői tevékenységet, és tudott arról, hogy azt más látja el ezeken a területeken. Az elsőfokú bíróság nem értett egyet a felpereseknek azzal a hivatkozással, amely szerint a szerződés kizárólag írásban módosítható, így a tényleges állapotot tekintette irányadónak a földrajzi területek tekintetében.

A Ptk. 6:94. § (1) bekezdése az alakiság megsértése miatti semmis szerződésről rendelkezik, de a szerződés a teljesítés elfogadásával a teljesített rész erejéig érvényessé válik. A Ptk. 6:94. § (2) bekezdése értelmében a szerződésnek a kötelező alakiság mellőzésével történt módosítása is érvényes, ha a felek egyező akaratából létrejött az annak megfelelő tényleges állapot. A felek nem vitatták, hogy a megállapodás létrejött a közvetítői tevékenység végzésére irányuló földrajzi terület meghatározásával, továbbá azt is egyezően adták elő, hogy azt az alperesi jogelőd egyoldalúan indítványozta, ugyanakkor annak közlését követően a felperesek a szerződést nem szüntették meg, a módosítást – megélhetési okokból – elfogadták. A felperesek a tevékenységüket a jogviszony fenntartása mellett, az alperesi jogelőd által meghatározott területen végezték, azaz az alperesi jogelőd által indítványozott módosításnak megfelelő állapot létrejött.

Az elsőfokú bíróság ezért megalapozatlannak ítélte a felperesek kártérítési keresetét, az előterjesztett elsődleges és a másodlagos jogcímen is. Kiemelte, hogy a Ptk. 6:142. §-a szerint a kontraktuális kárfelelősség előfeltétele a jogellenes magatartás. A szerződés módosítása azonban a felek között kialakult tényleges állapotnak megfelelően létrejött, így az alperesi jogelőd a szerződést nem szegte meg, ezért az alperes kártérítésre nem kötelezhető. A szakértői vélemény kétséget kizáró módon nem tudta megállapítani a területelvonás és a kár közötti okozati összefüggést sem. A szakértő hangsúlyozta: voltak olyan időszakok, amikor a felperesek jutaléka a területük csökkenése ellenére nőtt. Az elsőfokú bíróság nem látott alapot a standard termékkörre vetített bevételevizsgálatra, így a felperesek által előterjesztett utólagos bizonyítást – mint a jogvita eldöntése szempontjából szükségtelent – mellőzte. Ezt a bizonyítatlanságot pedig a felperesek terhére értékelte. Kifejtette azt is, hogy a kár összege sem volt meghatározható, mert a más által elvégzett tevékenységből eredő bevétel, mint elmaradt haszon nem hasonlítható össze a felperesek által a saját és a korábbi területek összeadásával meghatározott területeken esetlegesen végzett tevékenységből eredő bevétellel, mivel azt személyes közreműködés mellett látták el, így nagyobb terület bejárásával csökken a közvetítői tevékenységre fordított idő a más kolléga által bejárt terület vonatkozásában.

[10] Az elsőfokú bíróság megalapozatlannak ítélte a felperesek harmadik kereseti kérelmét is. Az ítélete indokai szerint a kártalanítás iránti igényt ugyanis a Ptk. 6:299. §-a kizárja abban az esetben, ha a szerződést a közvetítő mondta fel. Ez alól kivétel, hogyha azt a megbízó ellenőrzési jogkörében beállt olyan körülmény alapozta meg, vagy a közvetítő olyan életkora vagy egészségi állapota indokolta, amelynek folytán a közvetítőtől tevékenységének a folytatása már nem volt elvárható. Figyelemmel azonban arra, hogy a jelen esetben a megbízó ellenőrzési körében nem állt be olyan körülmény, amelynek következtében a közvetítőtől a tevékenység folytatása már nem volt elvárható, a kártalanítás kizártságának kivételes szabálya nem volt alkalmazható. A perben beszerzett szakértői vélemény nem támasztotta alá a felpereseknek azt az állítását, hogy a területelvonásokkal kétséget kizáróan csökkent a forgalmuk, figyelemmel a termékbővülésre, amit szintén a megbízó biztosított, és arra is, hogy kisebb földrajzi területen kisebb távolságban, hatékonyabban fejthetik ki a tevékenységüket. Az elsőfokú bíróság ezt a bizonyítatlanságot szintén a felperesek terhére értékelte.

[11] Az elsőfokú bíróság megalapozottnak ítélte a felperesek elmaradt közvetítői díjra vonatkozó igényét, és elfogadta a felperesek jogi álláspontját a beszámítás kapcsán is. A beszámítást ezért elutasította.

[12] Az elsőfokú bíróság a perköltség viseléséről a Pp. 83. § (2) bekezdése alapján a felek pernyertességének/pervesztességének az arányában döntött. A pertárgy értékét a módosított kereseti kérelemben megjelölt 9 835 815 Ft összegben vette figyelembe az I. r. felperesnél, míg 26 172 523 Ft összegben a II. r. felperesnél. E pertárgyértékhez viszonyítva az I. r. felperes 16%-ban, míg a II. r. alperes 5,3%-ban lett csak pernyertes, tehát nagyobb részben pervesztessé váltak. Ennek megfelelően kötelezte a felpereseket külön-külön a II. r. alperes részére az ügyvédi munkadíjból és a szakértői költség, valamint tanúdíj előlegezéséből felmerült perköltsége arányos részének a megtérítésére, továbbá a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján őket – a részleges költségfeljegyzési joguk folytán – és az alperest az I. r. felperes helyett 590 140 Ft, a II. felperes helyett 1 500 000 Ft állam által előlegezett kereseti illetéknek állam részére történő megfizetésére.

[13] Az I. r. felperes a fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, a II. r. alperes keresete szerinti marasztalását.

Kérte, hogy az ítéltábla elsődlegesen a Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése alapján, másodlagosan a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:142. §-a alapján kötelezze a II. r. alperest, hogy fizessen meg 3 197 340 Ft-ot, és annak 2019. január 2-ától a kifizetés napjáig esedékes, a Ptk. 6:155. § (1) bekezdése szerinti törvényes késedelmi kamatát, továbbá a Ptk. 6:298. § (1) bekezdése alapján kártalanítás jogcímén 5 000 000 Ft-ot.

Másodlagosan kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

Kérte a II. r. alperes első- és másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezését.

Az ítéltábla felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (3) bekezdés a) és c) pontjában jelölte meg.

[14] A II. r. felperes a fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, a II. r. alperes keresete szerinti marasztalását.

Kérte, hogy az ítéltábla elsődlegesen a Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése alapján, másodlagosan a Ptk. 6:142. §-a alapján kötelezze a II. r. alperest, hogy fizessen meg 15 197 779 Ft-ot, és annak 2017. november 15-től a kifizetés napjáig esedékes, a Ptk. 6:155. § (1) bekezdése szerinti törvényes késedelmi kamatát, továbbá a Ptk. 6:298. § (1) bekezdése alapján kártalanítás jogcímén 6 000 000 Ft-ot.

Másodlagosan kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

Kérte a II. r. alperes első- és másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezését.

Az ítéltábla felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (3) bekezdés a) és c) pontjában jelölte meg.

[15] A felperesek önállóan, de lényeges indokaiban azonos tartalommal nyújtották be a fellebbezésüket.

Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a releváns jogszabályokat és a rendelkezésre álló bizonyítékokat, ezért az ítélete jogszabálysértő.

Azt helyesen állapította meg, hogy közöttük és az alperesi jogelőd között a tartós közvetítői jogviszony létrejött.

Az I. r. felperes 2016. október 17-én létrejött kereskedelmi ügynöki szerződésének a II. 1. és 2. pontja szerint az ügynök kizárólagos közvetítői joggal a kereskedelmi ügynöki tevékenységét a "Folyó" vonalától nyugatra eső közigazgatási területen köteles ellátni. Ezt a közvetítői jogot az alperesi jogelőd 2016. október 17-től 2018. július 1-ig biztosította is. Ezt az alperes a 2022. október 3-ai perfelvételi tárgyaláson nem vitatta, maga is előadta.

Tekintettel arra, hogy az alperesi jogelőd egyoldalúan Megye1 és Megye2 megye területét 2018. július 1-én, míg Megye3 és Megye4 megye területét 2019. január 1-én „elvette”, így a szerződés II. 1. és 2. pontját egyértelműen megsértette, hiszen a kizárólagos közvetítői jogát nem biztosította. A tartós közvetítői szerződés XIV. 3. pontja pedig kifejezetten rögzíti, hogy a „szerződés módosítása kizárólag írásban érvényes”.

Mivel az alperesi jogelődnek nem volt meg az egyoldalú szerződésmódosítási lehetősége, és a szerződést közös megegyezéssel sem módosították, ezért a szerződésszegő magatartás egyértelműen megállapítható.

Az elsőfokú bíróság iratellenesen állapította meg, hogy a felek egyezően nyilatkoztak arról, hogy mind a megállapodás megkötésekor, mind a jogviszony fennállása alatt az I. r. felperes

tudott volna arról, hogy más személyek is eljárnak a szerződésben meghatározott területen, így kizárólagos közvetítői joggal a szerződéstől eltérően nem rendelkezett. Az elsőfokú ítélet nem jelöli meg, hogy ezt a megállapítását mely nyilatkozatára alapítja. E körben utalt a 2022. október 3-ai perfelvételi tárgyaláson tett saját és a II. r. alperes törvényes képviselőjének a nyilatkozataira. Azokkal teljes mértékben iratellenes az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy már a tartós közvetítői szerződés megkötésekor sem volt kizárólagos közvetítői joga, hiszen az alperes azt ismerte el, hogy ezzel rendelkezett. Nem volt arról tudomása, hogy egy szűk időszakban Város1 és Megye10 megye tekintetében mely területeken jártak el, a "Folyó"-tól keletre vagy nyugatra, de tulajdonképpen ez is az alperesi szerződésszegést támasztja alá. Ebben a körben az alperes nem tett tényállítást arra, hogy T3 és T2 Város1 és Megye10 megye melyik részén tevékenykedett, amelynek abból a szempontból van jelentősége, hogy annak egy része a "Folyó" vonalától nyugatra, egy része pedig keletre található, így az sem igazolt, hogy egyáltalán az illetékességi területén eljárta-e az érintett személyek.

A szerződés megkötésekor az volt a szándéka és az alperessel ebben is egyeztek meg, hogy kizárólagos közvetítői jogot biztosít a számára a "Folyó" vonalától nyugatra eső területen. Az alperes bizonyítási terhe lett volna az eltérő megállapodás bizonyítása, azonban ezt elmulasztotta. Ebből az okból téves az elsőfokú bíróság megállapítása, hiszen a felek nem tettek egyező nyilatkozatot ebben a körben, így a bizonyítás az alperest terhelte volna.

Tévedett az elsőfokú bíróság abban is, hogy a területelvonással összefüggésben az alperessel szóban, illetve ráutaló magatartással módosították volna a szerződést. A bíróság e körben a Ptk. 6:62. §-ára és 6:63. § (5) bekezdésére hivatkozott. Gyakorlatnak azonban a Ptk. értelmében a felek között kialakított feltételek minősülnek, míg szokásnak, amit – a felektől függetlenül – az adott piacon széles körben és rendszeresen alkalmaznak.

Álláspontjuk szerint egyrészt e rendelkezés alkalmazását kizárja, hogy a felek a szerződésben akként állapodtak meg, hogy azt csak és kizárólag írásban módosíthatják, másrészt a területek elvételében nem volt közöttük konszenzus.

Utaltak a Fővárosi Ítéltábla Gf.40.251/2017/5. számú határozatára, és arra, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés kimerítően rendezte a felek jogait és kötelezettségeit, így nincs olyan szokás, gyakorlat mely a szerződés részévé vált volna.

A Ptk. 6:6. § (2) bekezdése is kizárja az elvont területekkel összefüggésben a szerződésmódosítás létrejöttét.

A Ptk. pedig a jogszabályi alaki követelményekkel egyenrangúan kezeli a felek által kikötött alakiságokat is, vagyis annak a megsértése nem egyszerű szerződésszegés, hanem a jognyilatkozat érvénytelenségét eredményezi.

Az elsőfokú bíróság a módosítás létrejötte és az alaki hiba orvoslása körében a Ptk. 6:94. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozott.

E jogszabályhely alapján csak abban az esetben lehet megállapítani a felek közötti módosítás létrejöttét, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött. A jelen esetben azonban nem állapítható meg a felek egyező akarata, és az sem, hogy a tényleges állapot létrejött volna. Az elsőfokú bíróság a terhükre rója azt, hogy a területelvonás miatt nem szüntették meg a jogviszonyt, mellyel tulajdonképpen elfogadta az alperes által indítványozott módosítást. Az elsőfokú bíróságnak ez az álláspontja téves, hiszen nincs olyan jogszabályi, illetve szerződéses kötelezettség, amely őket felmondásra kötelezné.

Szerintük az elsőfokú bíróság a Pp. 279. § (1) bekezdését megsértette akkor, amikor megállapította, hogy egyrészt már a szerződés megkötésekor sem volt kizárólagos közvetítői jogosultságuk, másrészt, hogy létrejött volna a területelvonásokkal összefüggésben a szerződésmódosítás.

Mindezek alapján jogosultak az elvont területeken realizálódott jutalék követelésére. Hivatkoztak a Korm. rendelet 5. § (2) bekezdésére.

Megállapítható az I. r. felperes esetében, hogy a "Folyó" vonalától nyugatra eső területeken kizárólagos közvetítői joggal rendelkezett, az alperesi jogelőd a 2018. július 1-ét követő időszakban Megye1 és Megye2, 2019. január 1-ét követően pedig Megye3 és Megye4 megye tekintetében a közreműködése nélkül is kötött szerződést, a szerződések megkötésére a kizárólagos közvetítői szerződés hatálya alatt került sor, a kizárólagos közvetítői joggal érintett területeken, az alperesek által rendelkezésre bocsátott adatok alapján ebben az időszakban T4 tevékenysége alapján 3 197 340 Ft jutalék képződött, melyre ő is jogosult.

Abban a nem várt esetben, amennyiben az ítéltábla úgy foglalna állást, hogy a Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése alapján erre nem jogosult, akkor a másodlagos kérelmük körében előadták: az alperes az egyoldalú szerződésmódosítással szerződésszegést követett el, így szerződésszegő magatartást tanúsított akkor, amikor a fenti területeken új kollégát alkalmazott. Megsértette a kereskedelmi ügynöki szerződés II. pontjának 1. alpontját is, hiszen a "Folyó" vonalától nyugatra eső területeken nem biztosította a kizárólagos közvetítői jogot. A Ptk. 6:142. §-a szerint pedig a szerződésszegéssel okozott károkért felelősséggel tartozik. A mentesülési feltétel nem áll fenn, az alperes szerződésszegő magatartását az ellenőrzési körébe eső körülmény okozta, nevezetesen a felróható magatartása, így kártérítési kötelezettség terheli.

Az okozati összefüggés tekintetében is téves az elsőfokú bíróság álláspontja, hiszen az oksági kapcsolat megléte nem szakértői kompetencia, ez alapvetően bírói mérlegelést igénylő jogkérdés.

A Ptk.-hoz fűzött miniszteri indokolás több helyütt hivatkozik a Bécsi Vételi Egyezményre. Ennek a gyakorlata szerint az ok-okozati összefüggés valójában csak ténybeli okozatosságot jelent, vagyis elegendő, ha az okozatosság a *conditio sine qua non* kritériuma szerint fennáll: minden előzmény (szerződésszegés) okozatos, amely nélkül a kár nem következett volna be. A felelősség észszerű korlátozását pedig egyedül az ún. előre láthatósági klauzula alkalmazásával kell és lehet elvégezni.

A Ptk. kommentár szerint továbbra is mérlegelheti a bíróság, hogy a következmény az általános élettapasztalat, a statisztikai valószínűség, az észszerűség szerint a szerződésszegés szokásos, tipikus, rendszerinti, életszerű következménye-e, amely következményeket a társadalom tagjai rendes körülmények között általában felismernek [Bárdos Péter: Az új Ptk. kárfelelősségi fejezete, Polgári Jogi Kodifikáció, 2004/5-6, 5. old.]. Eörsi Gyula máig ható álláspontja szerint pedig az ok és az okozat között szerves kapcsolatnak kell fennállnia, vagyis az okfolyamatba nem szabad beékelődni semmilyen lényeges mozzanatnak, amely miatt a vizsgált magatartás – jelen § alkalmazásában a szerződésszegés – okfolyamatban betöltött szerepe, relevanciája „elvékonyodik, kiüresedik”, s az okozatossági lánc megszakad [Eörsi Gyula: A közvetett károk határai, Biztosítási Szemle, 1982/2-3, 35. old.].

A fenti jogirodalmi álláspont szerint – illetve a bírói gyakorlat alapján is – a bíróságnak az ok-okozati összefüggést nem szakértői kérdésként, hanem bírói mérlegelést igénylő jogkérdésként kellett volna vizsgálnia. Ennek keretében az általános élettapasztalat, a statisztikai valószínűség, valamint az észszerűség alapján kellett volna állást foglalni abban, hogy a bevételkiesés a területelvonás következménye-e, illetve, hogy a T4 által realizált bevétel az I. r. felperesnél, míg a T1, T6, T8, T9 és T10 által realizált bevétel a II. r. felperesnél kárként jelentkezik-e. Erre a kérdésre egyértelműen igenlő a válasz, hiszen a formál logika szabályai szerint amennyiben területeket vonnak el tőle, akkor csökken az a terület, melyen működhet és bevételt realizálhat, tehát csökken a bevétele. A formál logikával ellentétben az elsőfokú bíróságnak az az érvelése – amelyet a kárösszegezés körében értékel, de álláspontjuk szerint az okozati összefüggés körében releváns –, hogy mivel

személyes közreműködés mellett látták el a feladatot, ezért a nagyobb terület bejárásával csökken a közvetítői tevékenységre fordított idő. Ebben a körben utaltak arra, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés V. 8. pontja lehetőséget biztosított arra, hogy az alperes hozzájárulásával igénybe vehettek volna teljesítési segédet, tehát ha a területen lévő partnerek megnövekedett száma ezt indokolta volna, akkor továbbra is el tudták volna látni a tevékenységét a teljes terület vonatkozásában.

Álláspontjuk szerint az ok-okozati összefüggés, mint a kártérítés egyik feltétele kétséget kizáróan megállapítható.

A Ptk. 6:143. § (2) és (3) bekezdése alapján az alperes a teljes kárt köteles megtéríteni, hiszen a szerződésszegő magatartást szándékosan követte el.

Az elsőfokú bíróság a kártalanításra vonatkozó kereseti kérelmet tévesen utasította el.

A Ptk. 6:298. § (1) bekezdésére figyelemmel az alperesnek kártalanítási kötelezettsége van, hiszen a szerződés megszűnésével elvesztette az olyan jutalékhoz való jogát, amely a szerződés fennmaradása esetén megilletné. A kereskedelmi ügynöki jogviszony fennállása alatt számos új ügyfelet és üzleti kapcsolatot szerzett az alperesnek, melyből a szerződés megszűnését követően is jelentős előnyre tehet szert. Csatolta azon üzleti partnerek listáját, amelyek az ő közvetítői tevékenysége eredményeként váltak az alperes ügyfelévé.

A Ptk. 6:298. § (2) bekezdése meghatározza a közvetítőt megillető kártalanítás maximális összegét. A megbízó és a közvetítő jogviszonyának végleges lezárásaként indokolt, hogy a közvetítő a szerződés megszűnésekor egyösszegű, méltányos kártalanításra tarthasson igényt. A kereskedelmi ügynöki jogviszony fennállása alatt az I. r. felperes mindösszesen 29 073 647 Ft bevételre tett szert. Figyelemmel arra, hogy a jogviszony két tört évet (2016. és 2020. év) is és 45 hónapot foglalt magában, így az egy hónapra eső összeg 646 081 Ft. Az egyévi díj, amely a kártalanítási igénye alapját képezi: 7 752 972 Ft.

Tekintettel arra, hogy a Ptk. 6:298. § (1) bekezdése a méltányos kártalanítási kötelezettséget írja elő, így álláspontja szerint az általa meghatározott 5 000 000 Ft, az egyévi összeghez képest, valamennyi körülményt figyelembe véve méltányos, hiszen annak csak a 64,4%-a.

Az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 6:299. §-a alapján hozott elutasító döntése téves.

A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló 86/653/EGK tanácsi irányelv 18. cikke három esetben zárja ki a kártalanítást.

A Ptk. elhagyja az irányelv a) pontját, mivel sem a közvetítői szerződés, sem a megbízási szerződés körében rendkívüli felmondást nem szabályoz, így ez az esetkör nem alkalmazható. Az irányelv b) pontját annyi pontosítással veszi át, hogy a megbízó felróhatósága helyett a megbízó érdekkörében felmerült körülményre utal. A c) pontot (a lényegét tekintve) változatlan tartalommal veszi át.

Az elsőfokú bíróságnak a 11.G.40.118/2022/20. számú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt anyagi pervezetése is téves volt, hiszen az ellenőrzési körébe tartozó körülmény bizonyítására hívta fel, az érdekkörébe tartozó ok helyett.

Hivatkoztak arra, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés IX. 1. pontjában rögzítették, hogy bármelyik fél azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést, ha a másik fél a szerződésben vállalt vagy törvény alapján fennálló kötelezettségét súlyosan megszegi. Ebben a körben a bíróságnak nem csupán a korábbi területelvonásokat kell vizsgálnia, hanem azt is, hogy az alperes jogelődje a 2020. május 27-én kelt e-mailjében további területelvonásokról döntött. Elsődlegesen tehát a kártalanítási kereseti kérelem körében az azonnali hatályú felmondás jogszerűségét kell elbírálnia, tehát azt, hogy a felmondás közlését megelőzően bejelentett újabb egyoldalú szerződés-módosítás alapján jogszerűen szüntette-e meg a jogviszonyt, és a

megszüntetés – összhangban az irányelvvel és a Ptk. 6:299. §-ával – a megbízónak felróható okból, a megbízó ellenőrzési körébe tartozó körülmény miatt történt-e.

Megállapítható, hogy a jogviszony megszüntetés a megbízó, az alperes érdekkörében beállt ok – területelvonás – miatt történt, így a kártalanítás alól nem mentesülhet.

Az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, hogy mi tartozik az alperes érdekkörébe és mi nem. A Ptk. kommentár szerint, az „érdekkör” olyan szerződésszegési eseteknél dönti el a jogkövetkezményeket (így mindenekelőtt a kárveszélyviselés telepítését), amelyeknél egyik fél felelősségét sem lehet megállapítani. Az „érdekkör” tehát kockázatosztási, felelősség nélküli kárelosztási funkciót tölt be.

Az elsőfokú bíróságnak a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezése követhetetlen, és az indokolásból sem állapítható meg a számítási metodikája.

Nem világos, hogy a megállapított összegek milyen számításon alapulnak, ugyanis két elosztandó tétel merül fel, az ügyvédi munkadíj, illetve a szakértői díj. Az ügyvédi munkadíj összegét az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a 32/2003. (VIII. 22) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján 491 790 Ft + áfa, azaz 624 673 Ft-ban. A pernyertesség-pervesztesség arányára figyelemmel tehát neki jár a 16%-os pernyertességre figyelemmel 99 947 Ft, míg az alperesnek 524 726 Ft.

Az elsőfokú bíróság a szakértői díj tekintetében tévedett, hiszen a szakértői bizonyítás az alperes bizonyítási terhe volt, viszont a szakértői vélemény az alperesi tényállítást nem támasztotta alá, így az általa előlegezett költség az ő terhén marad. A szakértői vélemény tulajdonképpen megállapította, hogy a területelvételeket követően ténylegesen bevételecsökkenés következett be, így a szakértői díjat is az alperes köteles viselni.

A másodlagos fellebbezési kérelmük indokaként hivatkoztak arra, hogy álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértéseket követett el, melyek az ügy eldöntésére érdemben kihatnak, megsértette a Pp. 237. § (3) bekezdése szerinti, az anyagi pervezetésre vonatkozó kötelezettségét.

Az elsőfokú bíróság a bizonyításban való közrehatását egyértelműen megszegte, hiszen egyrészt az okozati összefüggést és a kár mértékét szakértői kérdésnek tekintette annak ellenére, hogy ezek a bírói mérlegelésbe tartozó jogkérdések, így tévesen rendelt el szakértői bizonyítást. Másrészt pedig a kártalanításra vonatkozó kereseti kérelem körében ellenőrzési körbe tartozó bizonyítási kötelezettséget írt elő az érdekkör helyett, mely szintén az anyagi pervezetési kötelezettség megsértését jelenti.

[16] A II. r. felperes a fentiekén túl előadta, hogy az alperesi jogelőd a kizárólagos közvetítői jogot – a kereskedelmi ügynöki szerződésben vállaltakkal ellentétben – nem biztosította a részére a "Folyó" vonalától keletre eső területek közül Megye7, Megye8 és Megye9 megye területén, továbbá egyoldalúan módosította a szerződést akkor, amikor Megye5 és Megye6 megyéket kivette a tevékenységi területe alól.

Tény, hogy az alperesi jogelőd nem az írásban megkötött szerződés szerint járt el, és azt nem teljesítette, ez alól pedig az sem mentesíti, hogy II. r. felperesnek tudomása volt arról a szerződés megkötésekor, hogy az alperesi jogelőd dolgozott ezeknek a megyéknek a területén. Amennyiben a felek szándéka nem irányult volna ezen területek kizárólagosságára is a II. r. felperes javára, úgy az írásban megkötött közvetítői szerződésbe úgy került volna bele. Azt, hogy II. r. felperest kizárólagos közvetítői jog illette meg a "Folyó" vonalától keletre eső közigazgatási területeken T5 tanú vallomása is alátámasztotta.

Az át nem adott területek vonatkozásában nem beszélhetünk szóbeli szerződésmódosításról, annak utólagos elfogadásáról, vagy ráutaló magatartásról, hiszen Megye7, Megye8 és Megye9 megye a megkötött szerződés ellenére egyáltalán nem került átadásra neki.

Tekintettel arra, hogy az alperesi jogelőd ezeket a megyéket egyáltalán nem adta át, illetve Megye5 és Megye6 megyéket (Város2 kivételével) 2018. szeptember 17-én egyoldalúan „elvette”, így a szerződés II. 1. és 2. pontját egyértelműen megsértette, hiszen a kizárólagos közvetítői jogot nem biztosította.

Álláspontja szerint az, hogy korábban kik dolgoztak itt, illetve a szerződés megkötésekor kik végeztek közvetítői tevékenységet önmagában még nem jelenti az írásbeli szerződés módosítását, és joggal hivatkozhat arra, hogy az alperes nem teljesítette az írásbeli szerződésben vállaltakat. A kialakítás a szó nyelvtani értelmében egy kiinduló helyzethez (2017.11.14. napján megkötött szerződés) képest jelentene időben egy későbbi közös változtatást, módosítást, azonban ilyen az alperes és a II. r. felperes vonatkozásában nem történt.

Az írásbeli alakisághoz kötöttséget erősíti, és felperesek jogi álláspontját igazolja az is, hogy a felek 2018. október 1-ével a jutalékkulcsra vonatkozóan is írásban módosították a szerződést.

Az alperes által rendelkezésre bocsátott adatok alapján ebben az időszakban T1, T6, TT8, T9 és T10 forgalma alapján összesen 15 197 779 Ft jutalék képződött, amelyre ő is jogosult.

Előadta, hogy a kereskedelmi ügynöki jogviszony fennállása alatt mindösszesen 22 607 428 Ft bevételre tett szert. Figyelemmel arra, hogy a jogviszony két tört évet (2017. és 2020. év) is és 31 hónapot foglalt magában, így az egy hónapra eső összeg 729 272 Ft. Az egyévi díj, amely a kártalanítási igénye alapját képezi: 8 751 264 Ft. Ehhez képest az általa meghatározott 6 000 000 Ft valamennyi körülményt figyelembe véve méltányos, hiszen nem éri el az egyévi díj összegét, annak csak a 68,5%-a.

Ezen túlmenően az alperesi jogelőd nem teljesítette felé a Korm. rendelet 9. § (1), (2) bekezdése szerinti elszámolási kötelezettségét sem. Az alperesi jogelőd részéről ezek az elszámolások nem történtek meg, a jutalékszámítás alapját képező könyvelés vonatkozó kivonatát ő nem kapta meg. Ezen kötelezettség nem teljesítése a megbízó részéről szintén súlyos szerződésszegésnek minősül. Emellett, mint ahogyan a perben bizonyítást is nyert, voltak olyan megkötött szerződések, amelyek után jutalékszámolás egyáltalán nem történt. Ezen alperesi szerződésszegésekre az elsőfokú bíróság az ítéletének indoklásában ki sem tér.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az ő vonatkozásában a pertárgyértéket rosszul számolta. Az ugyanis 23 652 361 Ft (16 172 361 + 1 480 000 + 6 000 000 Ft), amelyre tekintettel a fizetendő illeték 1 336 256 Ft. A hibás pertárgyérték miatt a neki és az alperesnek járó, illetve általuk viselendő perköltség összege sincs jól megállapítva.

[17] A II. r. alperes (a továbbiakban: alperes) a fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú ítélet fellebbezett részének a helybenhagyását, és a felperesek másodfokú perköltségben marasztalását.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság részletes, körültekintő bizonyítási eljárást folytatott le, igazságügyi szakértőt vett igénybe, és az így megállapított tényekből helyes jogi következtetést vont le.

Helyes az elsőfokú bíróság az a megállapítása, hogy a Ptk. 6:94. § (2) bekezdése értelmében a szerződésnek a kötelező alakiság mellőzésével történt módosítása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

Mindkét felperes akként nyilatkozott, hogy az alperesi jogelőd által kezdeményezett területváltoztatásokat tudomásul vette, és ennek megfelelően csak azokon a területeken végzett tevékenységet, amelyeket az alperesi jogelőd megjelölt. A felek tehát ráutaló magatartással módosították a szerződésüket, és e körben nincs jelentősége annak, hogy milyen szempontok vezették felpereseket a módosítás elfogadására.

A ráutaló magatartással történő szerződésmódosítást igazolja, hogy felperesek az alperesi jogelőd által kezdeményezett szerződésmódosítást követően semmilyen tevékenységet nem fejtettek ki a korábban tevékenységük alá tartozó területeken, továbbá ezt igazolja az alperesi jogelőd által a vevői számára összeállított termékkatalógus, amelynek a hátoldalán Magyarország közigazgatási területe az egyes képviselők szerinti felosztással szerepelt.

Helyes az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 6:63. § (2) bekezdésére történő hivatkozása is, ugyanis a kialakított gyakorlat az I. r. felperes esetén a területek módosításában testesült meg, míg a II. r. felperes esetében abban, hogy az alperesi jogelőd meghatározott területeken továbbra is saját maga, illetve kereskedelmi képviselője útján végezte az értékesítési tevékenységét.

A felpereseknek a perben tanúsított magatartása nyilvánvalóan rosszhiszemű, hiszen évekkel a szerződésmódosításokat követően állnak elő anyagi igényekkel.

Megfelel a Ptk. 6:63. § (2) bekezdésének az is, hogy a szerződés írásba foglalt szövegével ellentétben az alperesi jogelőd viselte a felperesek tevékenységéhez kapcsolódó valamennyi költséget, így a telefon, gépjármű, szállás költségeket, továbbá a tevékenységhez külön saját tulajdonú eszközöket is biztosított. Ez is azt támasztja alá, hogy a felek ráutaló magatartással és egyező akarattal eltértek az írásba foglalt szerződéstől.

Alapítan és a jegyzőkönyvbe (a 8. sorszámú jegyzőkönyv 4. oldala) foglalt nyilatkozatokkal ellentétben I. r. felperesnek az az állítása, hogy nem tudott arról, hogy egy szűk időszakban Város1 és Megye10 megye tekintetében kik jártak el. A II. r. felperesnek is tudomással kellett bírnia arról, hogy az alperesi jogelőd saját magának megtartott területeken értékesítési tevékenységet végez, hiszen miből származhatott volna bevétele, ha e területeken a II. r. felperes nem jár el.

Alapítan a felperesek hivatkozása a Korm. rendelet 5. § (2) bekezdésére. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperesek kizárólagossági területét az írásba foglalt szerződéshez képest érvényesen módosították, tehát nem jogosultak ezeken kívüli területen és ügyfélkörrel kötött szerződések után jutalékra.

Alapítan a felperesek hivatkozása a teljesítési segéd igénybevételére vonatkozóan is. E nyilatkozat nyilvánvalóan csak a feltételezés kategóriájába tartozhat, ugyanis ilyen igénnyel az alperesi jogelődöt soha nem keresték meg.

A felperesek – fizikai és időbeli korlátok miatt – nem tudták ellátni azt a területet, amely a szerződésükben szerepelt, ezért kezdeményezte az alperesi jogelőd a területek csökkentését annak érdekében, hogy a felperesek szűkebb földrajzi területen nagyobb hatékonysággal tudják kifejteni értékesítési tevékenységüket, és az így felszabaduló területekre pedig újabb kereskedelmi képviselőket szerződtetett, amely által a saját forgalmát tudta megnövelni.

Látható a szakvéleményből is, hogy a területszűkítéseket követően többszörösére növekedett az alperesi jogelőd által forgalmazott termékek értékesítése. A szakértői vélemény az ő álláspontját támasztotta alá, hiszen nemhogy csökkent volna a felperesek jövedelme, az a területszűkítések és a jutalékkulcs csökkentése ellenére nőtt.

Az elsődleges kártérítési igényhez alapvetően szükséges lett volna az alperesi jogelőd által megvalósított szerződésszegő magatartás, ez azonban nem volt megállapítható, így ezt követően a kártérítés további elemeinek vizsgálata már szükségtelen volt.

Az elsőfokú bíróság azonban e kérdést is megfelelően vizsgálta, megállapítva, hogy az esetleges bevételecsökkentés és a területelvonás között nem áll fenn az egyértelmű és kizárólagos okozati összefüggés. A bevétel csökkenését ugyanis eredményezheti számos más tényező is, amelyek hatása szakértői módszerekkel sem mutatható ki.

Túl azon, hogy szerződésszegésről sem beszélhetünk az oksági összefüggés sem áll fenn. E tekintetben egyetértett a fellebbezésben idézett Eörsi Gyula álláspontjával, mely szerint az okfolyamatba nem szabad beékelődni semmilyen lényeges mozzanatnak, amely miatt a vizsgált magatartás okfolyamatban betöltött szerepe elvékonyodik, kiüresedik és az okozatossági lánc megszakad. Teljes mértékben alaptalan és a fikció kategóriájába tartozik felpereseknek az az állítása, hogy a káruk mértéke megegyezik az elvett területeken tevékenykedő képviselő által realizált jutalékkal.

A kártalanításra vonatkozó kereseti kérelmek tekintetében fenntartotta az ellenkérelmét.

A felperesek felmondásában megjelölt ok nem következett be, Város1 és Megye10 megye területére újabb képviselő felvétele kizárólag tervezet szintjén szerepelt, de az nem valósult meg. A felperesek tehát jövőbeni, még meg nem valósult alperesi szerződésszegésre kívánnak hivatkozni. Az alperesi jogelőd nem követett el olyan szerződésszegő magatartást, amely a kártalanítási igényt megalapozná.

A jogszabály értelmében kizárólag azon partnerek után járhatnak felperesek részére kártalanítás, amely ügyfeleket ők szereztek, vagy a meglévő üzleti kapcsolatot bővítették, illetve, ha ezen üzleti kapcsolatokról az alperesi jogelőd a szerződés megszűnése után is jelentős előnyre tesz szert.

A felperesek a bizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget, hiszen nem igazolták és nem vitatták az alperesi jogelőd beadványának mellékletében megjelölt vevők minősítését.

Nem mutatták be, hogy melyek voltak azok a partnerek, akik a tevékenységük folytán léptek üzleti kapcsolatra az alperesi jogelőddel, nem igazolták, hogy továbbra is az alperesi jogelőd üzleti partnerei maradtak, nem igazolták, hogy ezen üzleti partnerek révén az alperesi jogelőd jelentős előnyre tett volna szert.

Az elsőfokú bíróság a kártalanítási igény vonatkozásában a bizonyítási terhet akként osztotta ki, hogy a jogalapot érintően a bizonyítási kötelezettség a felpereseket terheli, mégpedig a vonatkozásban, hogy a közvetítői szerződés megszűnése esetén a kártalanítás rájuk vonatkozóan méltányos, figyelemmel arra, hogy a felperesek a szerződés megszűnése következtében elveszítették az olyan jutalékhoz való jogukat, amelyek őket a szerződés fennmaradása esetén az adott üzletfelekkel kötött vagy jövőben kötendő üzletek után megillette volna.

Az elsőfokú bíróság arra is felhívta felperesek figyelmét, hogy őket terheli a bizonyítás a Ptk. 6:299. § a) pontjában foglalt kivétel szabályának az alkalmazására. E körben azt kellett volna bizonyítaniuk, hogy az alperesi jogelőd ellenőrzési körében beállt olyan körülmény alapozta meg a felmondást, amelynek folytán a felpereseknek a tevékenységük folytatása már nem volt elvárható. E körben kell azt is bizonyítani, hogy a tevékenység folytatása már nem volt elvárható, mert a kizárólagossággal érintett területek elvétele bevételekiesést eredményezett. E körben a felperesek a bizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget.

A felperesek tévesen kifogásolják az elsőfokú bíróság anyagi pervezetését is.

Az elsőfokú bíróság (a 20. sorszámú jegyzőkönyv 6. oldalának utolsó soraiban) az alperesi jogelőd, mint megbízó ellenőrzési körében beállt körülményre utalt, és ez megfelel a Ptk. 6:299. § a) pontjának. Az I. r. felperes (a fellebbezése 18. oldalának első bekezdésében) szó szerint a Ptk. indokolását ismerteti. Az indokolásban valóban a megbízó érdekköre kifejezés szerepel, azonban a jogszabály szövege a megbízó ellenőrzési köre meghatározást

tartalmazza. Álláspontja szerint a megbízó ellenőrzési köre és érdekköre tulajdonképpen tartalmilag ugyanazt jelenti. Az elsőfokú bíróság a bizonyítási teher kiosztása körében helyesen alkalmazta az ellenőrzési körébe tartozó kifejezést.

A felperesek nem bizonyították a Ptk. 6:299. § a) pontjában foglalt körülményt, azaz azt, hogy felmondásukat az alperesi jogelőd ellenőrzési körében bekövetkezett körülmény alapozta meg.

A II. r. felperes alaptalanul kifogásolja, hogy a Korm. rendelet szerint nem kapta meg a jutalék elszámoláshoz szükséges könyvelési adatokat. A felek a közöttük fennálló üzleti kapcsolat során azt a gyakorlatot alakították ki, hogy alperesi jogelőd közölte elektronikus úton a felperesekkel az általuk értékesített termékek összértékét, az alapján kiszámított jutalékot. Ezt az elszámolási módszert a felperesek az üzleti kapcsolatuk fennállása alatt soha nem kifogásolták, azaz azt ráutaló magatartással elfogadták, és mint gyakorlat a felek szerződésének a részévé vált.

A felperesektől a felmondásig soha nem kapott olyan felszólítást, vagy kérelmet, amely a hivatkozott rendelet szerinti adatok rendelkezésre bocsátására vonatkozott volna, tehát a felperesek teljes mértékben elfogadták és elégedettek voltak a szerződés tartalmává vált elszámolási gyakorlattal.

Álláspontja szerint a felperesek másodlagos fellebbezési kérelme is alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási teher kiosztása során a Pp. szabályainak megfelelően járt el, tekintettel arra, hogy mind a kár mértéke, mind pedig az okozati összefüggés alapvetően szakkérdésnek minősül. Az okozati összefüggés vizsgálata során nem lehetett ugyanis kizárni olyan körülményeket, amelyek nem a bíróság mérlegelési körébe tartozó kérdések. Az elsőfokú bíróság a szakértőtől nem az okozati összefüggés megítélését kérte, hanem annak a megállapítását, hogy a felperesek által jogellenesnek minősített területelvonások eredményezték-e bevételkiesést, illetve megfelel-e a valóságnak az az állítása, hogy a felperesek a szűkített területen hatékonyabban tudtak dolgozni, és így kompenzálni tudták a területelvonásból eredő veszteséget.

A szakértő tehát nem vette át az elsőfokú bíróság feladatát az okozatosság megítélése körében, az elsőfokú bíróság a szakértői megállapítások alapján mérlegelte az okozati összefüggést.

[18] A fellebbezések a per főtárgya tekintetében megalapozatlanok, az illeték és a perköltség rendelkezések ellen részben megalapozottak.

[19] Az ítéltábla előre bocsátja, hogy mivel az Alperes – az elsőfokú bíróság 11.G.40.118/2022/2. számú végzése alapján – T1 egyéni vállalkozó alperes átalakulásával, egyéni vállalkozóként való megszűnésével az általános jogutódjaként lett alperes, az előző alperesnek nem a Pp. 37. §-a szerinti pertársa, így helytelen az elsőfokú ítéletben I. és II. r. alperesként jelölésük, ezért azt a határozatából mellőzi.

[20] Az ítéltábla a fellebbezéseket a felperesek kérelmére tárgyaláson bírálta el, ennek során nem lépte át az elsőfokú ítélet felülbírálatának a Pp. 370. § (1) bekezdése szerinti (a fellebbezési kérelmek és az ellenkérelem megsabta) korlátait, mivel olyan eljárási szabálysértést, vagy a fellebbezésben nem hivatkozott téves anyagi pervezetést, amely erre okot adott volna, nem észlelt [Pp. 370. § (2) és (3) bekezdései].

Így fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú ítéletnek az alperest mindkét felperes részére elmaradt közvetítői díj megfizetésére kötelező, és az alperes beszámítását egészében elutasító (elsőfokon jogerőre emelkedett) rendelkezéseit és azok indokolását.

Erre tekintettel – mivel a felperesek valódi tárgyi keresethalmazatban terjesztették elő a fellebbezett ítélettel elutasított két keresetet, kereseti kérelmenként külön-külön vizsgálva – kizárólag abban döntött, hogy a felperesek fellebbezésében foglalt okok miatt helyt kell-e adni az alperest az I. r. felperes javára 3 197 340 Ft a II. felperes részére 15 197 779 Ft kártérítés, továbbá 5 000 000 Ft, illetve 6 000 000 Ft kártalanítás és kamata megfizetésére kötelezése iránti kereseteknek is, vagy ebben a tekintetben az elsőfokú ítélet hatályon helyezésének, illetőleg helybenhagyásának van-e helye. Ennek eredményeként a fellebbezéseket a per főtárgya tekintetében alaptalannak találta.

[21] Bár a felperesek ezt a fellebbezési kérelmet másodlagosként terjesztették elő, az ítéltáblának először azt kellett vizsgálni, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezésben megjelölt okból megsértette-e a Pp. 237. § (1) bekezdésében írt anyagi pervezetési kötelezettségét, igenlő válasz esetében pedig azt, hogy az eljárási szabálysértés miatt a kért hatályon kívül helyezés indokolt-e.

A fellebbezésben megjelölt Pp. 381. §-a szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét akkor helyezheti hatályon kívül az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasításával, ha szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem észszerű.

Ennek tükrében e fellebbezési hivatkozással összefüggésben a következőknek volt jelentősége.

[22] A felperesek az elsőfokú ítélet fellebbezéssel támadott rendelkezésével elutasított első kereseti kérelmükkel a Ptk. 6:142. §-a alapján szerződésszegéssel okozott kár megtérítése iránti igényt érvényesítettek. Ennek a felelősségnek a megállapításához a Ptk. 6:142. §-a alapján az alperes szerződésszegésének, (a Ptk. 6:143. §-ának és a 6:144. § (2) bekezdésének az utaló szabálya folytán a Ptk. 6:522. § (1) – (3) bekezdéseiben meghatározottak szerinti) kár bekövetkezésének és a kettő közötti okozati összefüggésnek a fennállása szükséges. Ezeket a károsultnak kell bizonyítania, így a bizonyítatlanság terhét is neki kell viselnie azzal, hogy bármely feltétel bizonyítatlansága a szerződésszegéssel okozott kárfelelősség megállapítását – így a kereset szerinti marasztaló döntés meghozatalának a lehetőségét is – kizárja.

Az elsőfokú bíróság az alperes felperesek által állított szerződésszegését nem tartotta megállapíthatónak, és – bár a továbbiakban a kár és az okozati összefüggés kérdésében is állást foglalt – annak, mint jogellenes magatartásnak a hiányával indokolta a kártérítési keresetek elutasítását.

Mivel nincs olyan eljárásjogi rendelkezés, amely a bíróság számára előírná a kártérítési felelősség megállapításához szükséges egyes feltételek vizsgálatának a sorrendiségét, az elsőfokú bíróság nem sértett volna eljárási szabályt azzal sem, ha csak az alperes magatartása jogellenességének a kérdését vizsgálta volna, mivel azt nem találta megállapíthatónak. Ebben az esetben ugyanis a kártérítési felelősség megállapítása a további feltételek megléte esetén sem lehetséges. Ebből következően, ha eljárási szabálysértés lenne is a felperesek által sérelmezett az a körülmény, hogy az elsőfokú bíróság az okozati összefüggés és a kár mértékének a megállapításához tévesen szakértői bizonyítást tartott szükségesnek, az kizárólag abban az esetben minősülne az ügy érdemére kihatónak is, ha felperesek kellő alappal hivatkoztak (volna) a fellebbezésükben arra, hogy megalapozatlan az elsőfokú

bíróságnak az alperes állított szerződésszegése meg nem állapíthatóságára vonatkozó tény- és jogkövetkeztetése.

Ennek az elsöntéséhez pedig az elsőfokú ítélet elutasító rendelkezéseinek az elsődleges (a Ptk. 6:142. §-a alkalmazása körében kifejtett, az alperesi szerződésszegés hiányával kapcsolatos) indoklását kellett érdemben, a fellebbezések tükrében vizsgálni, azaz azt, hogy az elsőfokú bíróság által a felek szerződésének a tartalma tekintetében kifejtettek a Pp. 279. § (1) bekezdését, illetve a Ptk. 6:86., illetve 6:59. §-ait sértették-e.

Az ítéltábla ezért az elsőfokú ítéletnek a Pp. 381. §-a alapján kért hatályon kívül helyezésének a kérdésében csak az utóbbi fellebbezési hivatkozások elbírálását követően, attól függően foglalhatott állást.

[23] Az ítéltábla rögzíti a fenti érdemi kérdést illetően, hogy a felperesek a fellebbezéssel érintett kártérítési alapú – és kártalanítás iránti – kereseti követelésüket is az alperesnek tulajdonított súlyos szerződésszegés, emiatt pedig a jutalékhoz való joguk elvesztése miatt kívánták érvényesíteni.

A felperesek egyaránt a közöttük – külön-külön – létrejött határozatlan idejű kereskedelmi ügynöki szerződésben meghatározottak szerint kizárólagosan végezhető kereskedelmi ügynöki tevékenységük területi nagyságának az egyoldalú csökkentésében jelölték meg az alperes kártérítésre alapot adó szerződésszegését, mivel az a számukra a jutalék formájában megállapított közvetői díj egy részétől való elesésként megjelenő bevételkiesést okozott, ami enélkül nem következett volna be.

[24] A felek között az ebben a körben tett tény- és jogállítások tekintetében kialakult vita eldöntésénél (figyelemmel arra, hogy a másodfokú eljárásban már nem volt vitás, hogy a felperesek az alperes jogelődjével kötött kereskedelmi ügynöki szerződéssel létrejött jogviszonyban önálló kereskedelmi képviselőnek minősültek) az elsőfokú bíróság helytállóan vizsgálta elsőként azt, hogy a felperesek az alperessel kötött szerződések alapján az alperes tevékenységi körében forgalmazott áruk vonatkozásában kizárólagos közvetítői joggal rendelkeztek-e. Ennek a mikénti eldöntésétől függött ugyanis a szerződések hatálya alatti időszakban a kizárólagossági joggal érintett földrajzi területhez vagy ügyfélkörhöz tartozó vevők részére a közreműködésük nélkül közvetlenül értékesített áruk utáni jutalékra való jogosultságuk, ezáltal pedig a károsulti minőségük megállapíthatósága is.

E kérdés eldöntésénél abból kellett kiindulni, hogy a 2016. október 17-én (11.G.40.026/2021/1-20. számú melléklet) és a 2017. november 14-én (u. o. 1-17. számú melléklet) kelt kereskedelmi ügynöki szerződés is tartalmazta, hogy az alperes a felpereseket kizárólagos közvetítői joggal ruházza fel.

Az elsőfokú bíróság ugyanakkor helyesen járt el, amikor azok tartalmának a megállapításához a szerződések II. 1. és 2. pontjában írt kikötéseket értelmezte, és ennek során a felek szerződési akaratát vizsgálta, a felperesek és az alperes képviselője perbeli nyilatkozatai és a rendelkezésre álló további bizonyítékok összevetésével. Azt ugyanis, hogy a szerződések II.2. pontjában a „kizárólagos közvetítői jog” a felperesek mint ügynökök jogai és kötelezettségei területi hatályának a beálltát illetően mire irányult, elsődlegesen az ezzel kapcsolatos saját megnyilvánulásaik értékelésével lehetett megállapítani, figyelemmel arra, hogy a Ptk. 6:8. § (1) bekezdése szerint a vitás szerződési feltételek értelmezésénél a felek szerződéskötéskori, illetve a szerződés esetleges módosításakor akaratának van kiemelt jelentősége.

[25] Az elsőfokú bíróság a szerződési okiratok, a felpereseknek és az I. r. alperesnek a perben ezzel kapcsolatosan tett nyilatkozatai tartalmát mérlegelve következtetett arra, hogy a felek a kereskedelmi ügynöki szerződések II. pontjától eltérően abban állapodtak meg, hogy a felpereseknek a II.1. pontban rögzítettek szerinti közvetítői joga nem kizárólagos.

A felperesek a fellebbezésükben tehát az elsőfokú bíróság mérlegelését támadták arra hivatkozva, hogy azt elsősorban az teszi megalapozatlanná, hogy az a feleknek az elsőfokú bíróság által iratellenesen megállapított egyező nyilatkozatain alapul.

[26] Alapítvánul támadta az elsőfokú ítéletet a II. r. felperes azon ítéleti megállapítás iratellenességére hivatkozva, hogy a perben az alperessel egyező nyilatkozatot tettek arra vonatkozóan, hogy a megállapodás megkötésekor tudomása volt arról; más személyek is eljárnak a szerződésükben meghatározott földrajzi területeken, így kizárólagos közvetítői joggal a szerződésben foglaltaktól eltérően nem rendelkezik (elsőfokú ítélet indokolása [32] bekezdés).

A II. r. felperes ugyanis maga adta elő azt, hogy „a szerződéssel ellentétesen Megye7, Megye8, illetőleg Megye9 megye nem került átadásra” (a 2022. október 3-ai perfelvételi tárgyalásról felvett 11.G.40.118/2022/8. számú tárgyalási jegyzőkönyv 7. oldal harmadik bekezdése), illetve azt, hogy „én tudtam a szerződés megkötésekor, hogy [...] az I. r. alperes dolgozik Megye7, Megye8, illetőleg Megye9 megyei területeken”, továbbá „arról nem esett szó, hogy Megye7, Megye8 illetőleg Megye9 megyét "Keresztnev" átadja nekem, és hogy mikor (u. o. 7. oldal ötödik, hatodik bekezdése)”. Ez pedig a tartalmában megegyezett az alperesnek a keresetre 2021. június 9-én benyújtott érdemi ellenkérelmében tett azon állításával, hogy „a megbízási szerződésekben valóban feltüntetésre került az, hogy a felperesek mely területen fejthetik ki tevékenységüket, de az okirattal ellentétben ez egyetlen pillanatra sem valósult meg. [...] az alperes egyidőben több képviselővel is dolgozott, aki között területi felosztás volt érvényben [...] a II. r. felpereshez Megye16, Megye17, Megye18, Megye19 megye, valamint Város1 és Megye10 megye tartozott” (6.G.40.026/2021/8. számú ellenkérelem II.3.1. pont), továbbá azzal, hogy (az I. r. alperes) Megye9, Megye8, Megye7 és Megye5 megye [...] keleti részét mindig is magának tartotta fenn (u. o. II.3.2.).

A fellebbezési állítással ellentétben az iratok tartalmának megfelelő tehát az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a II. r. felperes a saját nyilatkozata szerint már a szerződés megkötésekor is, és annak a fennállása alatt tudott arról, hogy más személyek is eljárnak az alperes ügynökeként a szerződésük II.1. pontjaiban körülírt földrajzi területeken, és azt elfogadta.

Az elsőfokú bíróság ennek és az általa figyelembe vett további bizonyítékoknak az okszerű mérlegelésével, logikai hibától és ellentmondástól mentesen következtetett arra, hogy a II. felperes az írásba foglalt szerződésben megjelölt közigazgatási területeken kizárólagos közvetítői joggal már a szerződéskötéskor sem rendelkezett (elsőfokú ítélet indokolása [32]).

[27] Alapítvánul sérelmezte az I. r. felperes a fellebbezésében a szerződés II.1. pontjában írtak szerinti kizárólagos közvetítői joga meg nem állapítását arra hivatkozva, hogy a 2022. október 3-ai perfelvételi tárgyaláson készült jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozatában „pontosan az alperes ismerte el, hogy ezzel rendelkezett” (100. sorszámú fellebbezés 8. oldal második bekezdés). A fellebbezésében korábban az I. r. felperes által is pontosan idézett, a 11.G.40.118/2022/8. számú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldalán található nyilatkozatában ugyanis az alperes csak Megye12, Megye15, Megye1, Megye4, Megye14, Megye11, Megye13 és Megye3 megyék tekintetében ismerte el, hogy azokon a területeken az I. r. felperes 2016. október 17-től 2018. július 1-ig kizárólagos közvetítői joggal rendelkezett. Város1 és

Megye10 megye vonatkozásában azonban ezt kifejezetten vitatta, mivel azt állította, hogy szintén Város1, illetve Megye10 megye területén 2016. augusztus 16-tól október 27-ig T2 is, 2017. január 25-től 2017. szeptember 1-ig pedig T3 is ügynöki tevékenységet látott el.

Ezzel egyhangzóan nyilatkozott I. r. felperes is, amikor elismerte, hogy ebben az időszakban Város1 és Megye10 megye területét tiltakozás nélkül átadta T3-nak, így „ezek lekerültek a gépéről” (8. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldal harmadik bekezdés). A jogi képviselőjének azon kijelentésével pedig, hogy nem érvényesít kárigényt azzal összefüggésben, hogy egy időszakra elkerült az I. r. felperestől Város1, illetőleg Megye10 megye (11.G.40.118/2022/8. számú tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldal hetedik bekezdés), – a tartalma szerint (Pp. 110. § (3) bekezdés) – az előbbi állítást sem vitatta.

[28] Nem fogadta el az ítéltábla az I. r. felperesnek azt a fellebbezési hivatkozását sem, hogy az elsőfokú bíróság a perben tett nyilatkozatának a Pp. 279. §-ába ütköző értékelésével nem tartotta megállapíthatónak; az alperes 2018. július 1-jétől egyoldalú szerződésmódosítással csökkentette Megye1 és Megye2 megye területével a kizárólagos közvetítői tevékenységének a területét.

A 2022. október 3-ai tárgyaláson (a 11.G.40.118/2022/8. számú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldalának harmadik bekezdésében rögzítetten) az I. r. felperes beismerte, hogy elfogadta az alperes 2018. július 1-jén közölt azt a tájékoztatását, miszerint „Megye1 és Megye2-t kiveszi az ügynöki tevékenységi köréből”, ezzel saját maga cáfolva azt a korábbi állítását, hogy „Megye1 és Megye2 elvétele 2018. július 1-jén egyoldalúan történt” (u. o. 4. oldal kilencedik bekezdés).

Nem volt tehát iratellenes, kirívóan okszerűtlen vagy logikátlan az elsőfokú bíróságnak az ezekből levont az a következtetése, hogy a 2016. október 17-én aláírt szerződést az I. r. felperes és az alperes ennek megfelelően egyező akarattal módosították. Alaptalan ezért az a fellebbezési érvelés is, hogy az elsőfokú bíróságnak az alperest kellett volna felhívnia arra, hogy a kizárólagosság tekintetében a szerződéstől eltérő megállapodást bizonyítania kell, és mivel ez elmaradt, a bizonyítatlanság terhét az alperesre kellett volna telepítenie.

[29] Mindezek alapján pedig – az I. r. felperesnek a fellebbezésben is megismételt azzal az okfejtésével szemben, hogy ez a megállapodásuk a szerződésben kikötött kötelező írásbeliség hiányában a Ptk. 6:94. § (1) bekezdés folytán szerződésmódosításként érvénytelen – az ítéltábla teljes mértékben osztotta az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 6:94. § (2) bekezdése jelen ügyben való alkalmazhatóságával kapcsolatban – az ítélete indokolásának a [32] bekezdésében – kifejtett jogi álláspontját, így arra (a megismétlése nélkül) visszautal.

[30] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen értékelte a bizonyítékokat, és ez alapján helytállóan értelmezte a perbeli szerződések II.1.2. pontját, az ítéltábla egyetértett az ezzel összefüggésben az elsőfokú ítéletben kifejtett jogi érveléssel. Azt a fellebbezési hivatkozások miatt annyiban egészíti ki, hogy – a helyesen értékelt fenti nyilatkozataikból megállapíthatóan – a felek jogviszonyában a kereskedelmi ügynöki szerződések II.1. és 2. pontjában szabályozott kizárólagosság azt jelentette, hogy az alperesi jogelőd szerződésben meghatározott termékeit a szerződések fennállása alatt Magyarországon a "Folyó" vonalától nyugatra eső közigazgatási területeken Város1, Megye10, Megye1 és Megye2 megye kivételével kizárólag az I. r. felperesen keresztül, míg a keletre eső közigazgatási területeken Megye7, Megye8, Megye9 és Megye5 megyék kivételével kizárólag a II. r. felperesen keresztül értékesíthette, vagyis azokat sem közvetlenül, sem közvetítőn keresztül nem adhatta el.

Ebből az is következik, hogy az elsőfokú bíróság érdemben helyesen következtetett arra, hogy az alperes felperesek által állított szerződésszegése nem valósult meg amiatt sem, ha a kereskedelmi ügynöki szerződések fennállása alatt Város1-n, Megye10, Megye1 és Megye2 megyékben nem kizárólag az I. r. felperesen, míg Megye7, Megye8, Megye9 és Megye5 megyékben nem csak a II. r. felperesen keresztül értékesítette az Termék1 termékeket.

A fellebbezésben előadottak alapján tehát nem merült fel a Pp. 369. § (3) bekezdés a) vagy c) pontjában írt olyan ok, amely alapot adott volna attól eltérő következtetésre, hogy az alperes szerződésszegése nem volt megállapítható abból az okból, hogy a szerződésük fennállása alatt a II. r. felperesnek Megye7, Megye8, Megye9 és Megye5 megyékben, illetve I. felperes részére 2018. július 1-jétől Megye1 és Megye2 megyékben nem biztosította a kizárólagos ügynöki tevékenységet.

[31] Mivel szerződésszegés hiányában szerződésszegéssel okozott kártérítési felelősség nem állapítható meg, az előzőekből következik, hogy a felperesek kártérítés fizetésére kötelezés iránti első keresete elbírálásához már szükségtelen volt az állított kár és az okozati összefüggés, illetve az előreláthatóság vizsgálata, mivel e kereset tekintetében marasztaló határozat az ezzel kapcsolatos tényállításaik bizonyítása esetén sem hozható.

Erre tekintettel nem lehetettek alaposak a fellebbezések a kártérítés iránti keresetet elutasító rendelkezés hatályon kívül helyezésére irányulóan sem, mivel az elsőfokú ítélet nem megalapozatlan a tényállás megállapítása körében akkor sem, ha az az elsőfokú bíróság által az esetleges hibás anyagi pervezetéséből adódóan, indokolatlanul elrendelt szakértői bizonyítás eredményeként megállapított tényeken alapul, mivel ha ez az eljárási szabálysértés megállapítható is lenne, az ügy érdemi elbírálására nem hatott ki.

Ennek eljárási következményeként és arra is figyelemmel, hogy az elsőfokú bíróság is csak a „teljesség igényével” foglalt állást az okozati összefüggés és a kár összege kérdésében, az ítéltábla mellőzi az ítélete indokolása [33] bekezdésének az erre vonatkozó részét, az ezt támadó fellebbezési érvelésekkel pedig érdemben nem foglalkozott.

[32] Kellő alap nélkül támadták a felperesek az elsőfokú ítéletet a kártalanítás megfizetésére kötelezés iránti keresetüket elutasító részében is.

Megalapozatlanul hivatkoztak az elsőfokú bíróság 20. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített – szerintük a jogszabály „teljes félreértelmezéséből” adódó – téves anyagi pervezetésére a Ptk. 6:299. §-a alapján a kártalanításra való jog megállapításához bizonyítandó releváns tényeket illetően is. A fellebbezési okfejtésükkel ellentétben ugyanis a Ptk. 6:299. § a) pontjának a normaszövege egyik kivételként a megbízó ellenőrzési körében – nem pedig az érdekkörében – beállt körülményt határozza meg. A felperesek kötelezettsége és terhe volt ezért – az elsőfokú bíróság helytálló tájékoztatásának megfelelően – a kizáró rendelkezés alkalmazása érdekében ennek a bizonyítása.

Habár a törvény nem ad fogalommeghatározást arra, hogy a Ptk. 6:299. § a) pontja alkalmazása során mit kell a jogszabály által megkívánt, a megbízó ellenőrzési körébe tartozó körülmény(ek)nek tekinteni, az ítéltábla álláspontja szerint az a felperesek fellebbezésében kifejtett módon nem azonosítható a megbízó érdekkörébe tartozó okokkal.

Ennek egyik oka, hogy – habár a Ptk. (6:299. §-át magában foglaló) XVI. cím XLI. fejezethez adott miniszteri indokolás szerint a Ptk. a tartós közvetítői szerződés szabályait is a 86/653/EGK irányelv alapján fogalmazza meg – az az állítás, miszerint a Ptk. az irányelv b) pontját annyi pontosítással veszi át, hogy a megbízó felróhatósága helyett a megbízó

érdekkörében felmerült körülményre utal a törvény, egyrészt ellentétes a Ptk. 6:299. § a) pontjának a normaszövegével. Másrészt az nem vezethető le a jogalkotónak e jogszabálynak a törvénybe iktatásával elérni kívánt céljából sem. A miniszteri indokolás ugyanis egyértelművé teszi, hogy a Ptk. a tartós közvetítői szerződés szabályait az irányelv alapján fogalmazza meg – e körben tartalmaz definíciós normákat és (többek között) a közvetítő kártalanításának a szabályát –, de nem ülteti át az irányelvnek a díjra vonatkozó részletes szabályait. Erre figyelemmel a felpereseknek a Ptk. 229. § a) pontjának az elsőfokú bíróságétól eltérő jogszabályértelmezése nem felel meg az Alaptörvény 28. cikke szerinti teleologikus jogértelmezés követelményének.

Ezen túlmenően az érdekkör és az ellenőrzési kör kifejezések jelentésbeli különbözősége miatt nyelvtani jogértelmezéssel sem igazolható. A magyar nyelv értelmező szótára szerint az érdek szó: fontos, hasznos, szükséges dolog, amely valakinek, valaminek a sorsát, helyzetét előnyösen érinti, alakítja (valakinek a java, haszna, szükségessége) jelentéstartalommal bír. Az érdekkör pedig valamely személy, csoport vagy vállalat – főleg anyagi érdekeinek – a kiterjedési köre.

Az ellenőrzés szó jelentése ugyanakkor: az ellenőrzés igével kifejezett cselekvés, eljárás, tevékenység.

A megbízó érdekköre a jogviszonyban azokat a gazdasági és jogi célkitűzéseket öleli fel, amelyeknek az elérésére az ügynök tevékenysége irányul/irányulnia kell.

Az ellenőrzési kör ellenben jogi értelemben azokat a jogokat, eszközöket jelenti, amelyekkel a megbízó felügyelheti a kereskedelmi ügynök tevékenységét, amelyek lehetővé teszik a számára, hogy az önállóságának a korlátozása nélkül figyelemmel kísérje az ügynök szerződésszerű magatartását.

[33] Alaptalanul hivatkoztak ezért a felperesek az elsőfokú bíróság jogszabálysértésére amiatt, hogy egyáltalán nem vizsgálta; mi tartozik az alperes érdekkörébe és mi nem, és ezzel a fogalommal a konkrét ügyre vetítve egyáltalán nem foglalkozott. A törvény azt kívánja meg (egyrésztől) a szerződést felmondó kereskedelmi ügynök kártalanításához, hogy a felmondások a megbízó ellenőrzési körében merüljön fel. Az ítéltábla az elsőfokú bírósággal egyetértett abban, hogy a felperesek e feltétel megvalósulását (felhívás ellenére) nem bizonyították. Erre az a hivatkozásuk, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződések azonnali hatályú felmondása a kizárólagosságra vonatkozó szerződési kötelezettség megszegése miatt jogszerű volt azért sem volt alkalmas, mivel az alperes szerződésszegését nem bizonyították.

Ennélfogva csak azt lehetett ítéleti bizonyossággal megállapítani, hogy a perbeli kereskedelmi ügynöki szerződéseket a felperesek mondták fel.

Mindezekre figyelemmel nem tévedett az elsőfokú bíróság annak a megállapításával, hogy a felperesek a Ptk. 299. § a) pontjában írt okból nem jogosultak kártalanításra.

[34] Részben megalapozott a felperesek fellebbezése a perköltség és illeték viselésére vonatkozóan.

A II. r. felperes alappal sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az ő keresete vonatkozásában számítási hibával állapította meg a pertárgyértéket 26 172 523 Ft-ban, mert az – a valóságos tárgyi keresethalmazatban előterjesztett kereseti kérelmei legmagasabb összegeit figyelembe véve – helyesen 23 652 361 Ft (16 172 361 + 1 480 000 + 6 000 000). Ezt alapul véve pedig a II. r. felperes illetékre kiterjedő részleges költségfeljegyzési joga folytán az állam által előlegezett – az Itv. 42. § (1) bekezdés a) pontja szerinti – kereseti illeték összege (6%) – az elsőfokú bíróság által megállapított 1 500 000 Ft-tal szemben – helyesen 1 419 142 Ft volt.

A II. r. felperes a módosított keresetével követelt 22 579 194 Ft-ból (15 197 779 + 1 381 415 Ft + 6 000 000) az elsőfokú bíróság ítélete alapján 1 381 415 Ft tekintetében lett pernyertes, ami a perbeli legmagasabb kereseti követeléséhez (23 652 361 Ft) viszonyítottan megközelítőleg 5,8%-os pernyertességet és 94,2%-os perveszteséget jelent. Ennélfogva a feljegyzett kereseti illeték állam részére történő megfizetésére a II. r. felperest és az alperest ebben az arányban – azaz az előbbi 1 336 832 Ft, az utóbbit 82 310 Ft (1 419 142 – 1 336 832) tekintetében – kellett (volna) kötelezni.

Az I. r. felperes legmagasabb kereseti követelése 9 835 815 Ft (3 264 000, 1 571 815, 5 000 000 Ft), a kereseti illeték 590 149 Ft, a pernyertessége 16%, így az alperes ebben az arányban (94 424 Ft) köteles az állam által előlegezett illetéket viselni, azaz mindösszesen 176 734 Ft-ban (82 310 + 94 424).

[35] Kellő alap nélkül érveltek azonban a felperesek azzal, hogy a szakértői díjra általa előlegezett 958 720 Ft-ot az elsőfokú bíróság jogszabálysértéssel számolta el az alperes javára figyelembe vehető perköltségként, mivel a perben beszerzett szakértői vélemény nem volt alkalmas az alperes bizonyítási kötelezettségébe tartozó tény (a területcsökkenés a felperesek oldalán nem okozott bevételkiesést) bizonyítására, ezért a szakértői bizonyítás költségét az alperesnek kell viselnie. Az elsőfokú bíróság a 2023. január 30-ai perfelvételi tárgyaláson a feleket arról tájékoztatta, hogy a bevételkiesés körében, illetve a kártérítés összezszerűségét érintően helye lehet igazságügyi szakértői bizonyításnak (11.G.40.118/2022/20. számú tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldal utolsó bekezdés). A 2022. október 3-ai tárgyaláson pedig ebben a körben arra hívta fel őket: azt, hogy az I. r. alperes szerződésszegésével összefüggésben „kár, nevezetesen elmaradt haszon érte [...] bevételkiesése vonatkozásában” a felperesek, míg a védekezéséhez igazodóan azt, hogy a területcsökkenéssel nem érte kár őket, a II. r. alperes köteles bizonyítani (11.G.40.118/8. számú tárgyalási jegyzőkönyv 8 – 9. oldal). Erre tekintettel pedig a joga perbeli érvényesítésével okozati összefüggésben lévőnek és célszerűnek minősül a II. r. alperesnek a 2023. május 8-ai tárgyaláson szakértő kirendelésére előterjesztett bizonyítási indítványa, amelynek a foganatosítása érdekében általa előlegezett összegből a szakértőnek kiutalt összesen 958 720 Ft olyan, az alperes célszerű pervitelével szükségképpen felmerült költség, amelyet a Pp. 80. §-a szerint a perköltségeként figyelembe kellett venni. Így annak a viseléséről a pernyertesség/perveszteség arányában kellett rendelkezni, attól függetlenül, hogy a szakértői vélemény alkalmas volt-e a perben releváns tény alperes érdekében álló bizonyítására. Nem sértett ezért jogszabályt az elsőfokú bíróság azzal, hogy az alperes perköltségét a jogi képviselője (a felek által a másodfokú eljárásban nem kifogásolt), áfát is tartalmazó 1 625 918 Ft ügyvédi munkadíja és a 958 720 Ft szakértői költség összegében, 2 584 638 Ft-ban állapította meg.

[36] Alappal kifogásolták ugyanakkor a felperesek, hogy mivel nem a Pp. 87. § (1) bekezdésének a hatálya alá eső pertársak, az alperes perköltsége megfizetésére is a Pp. 87. § (2) bekezdése szerint kötelezhetők.

Az ítéltábla ezért a felperesek érdekeltségi arányát – a pertárgyértékként figyelembe vehető kereseti követeléseiket (I. felperes: 9 835 815 Ft, II. r. felperes: 23 652 361 Ft) a teljes pertárgyértékhez, 33 488 176 Ft-hoz viszonyítva – az I. r. felperes vonatkozásában 29%-ban, a II. r. felperes esetében 71%-ban tartotta kifejezhetőnek.

Az ítéltábla ezt is figyelembe véve az alábbi – a Pp. 87. § (2) bekezdésének is megfelelő – helyes számítással tartotta megfelelőnek a felek elsőfokú perköltség viselésére kötelezését.

Az elsőfokú ítélet nem vitatott megállapítása szerint az elsőfokú eljárásban az I. r. felperesnek ügyvédi munkadíjból (áfát tartalmazó) 624 573 Ft, szakértői- és tanú díj előlegezéséből

47 079 Ft (4 445 +15 000 + 27 634), mindösszesen: 671 652 Ft; a II. r. felperesnek ügyvédi munkadíjból (áfamentes) 985 176 Ft, szakértői- és tanú díj előlegezéséből 7 225 (4 445 + 2 780), mindösszesen: 992 401 Ft perköltsége merült fel. Az alperesnek ügyvédi munkadíjból (áfát tartalmazó) 1 625 918 Ft, szakértői díj előlegezéséből 958 720 Ft, mindösszesen: 2 584 638 Ft perköltsége keletkezett, aminek a megtérítésére – a Pp. 87. § (2) bekezdése szerint – az I. és a II. r. felperes egymás között 29 – 71%-os arányban kötelesek. Eszerint az I. r. felperes 671 652 Ft elsőfokú perköltségével szemben az alperes 749 545 Ft (2 584 638 Ft 29%-a), a II. r. felperes 992 401 Ft perköltségével szemben az alperes 1 835 093 Ft (2 584 638 Ft 71%-a) perköltsége áll.

Az I. r. felperes a felemelt, összesen 9 769 155 Ft (3 197 340 Ft kártérítés, 1 571 815 Ft ügynöki díj, 5 000 000 Ft kártalanítás) kereseti követeléséből 1 571 815 Ft tekintetében, azaz 16%-ban lett első fokon pernyertes és 8 197 340 Ft tekintetében, azaz 84%-ban pervesztes. A Pp. 83. § (2) bekezdése szerint ezért az őt az alperestől megillető elsőfokú perköltség összege 107 464 Ft (671 652 Ft 16%-a), míg az alperes az I. r. felperessel szemben 629 618 Ft (749 545 Ft 84%-a) perköltsége megtérítését igényelheti.

A II. r. felperes pedig – az előzőekben részletezettek szerint – 5,8%-ban lett az elsőfokú eljárásban pernyertes és 94,2%-ban pervesztes. Ennélfogva a Pp. 83. § (2) bekezdése szerint ő az alperestől a 992 401 Ft elsőfokú perköltségéből 57 559 Ft (992 401 Ft 5,8%-a) megtérítését igényelheti, míg az alperes részére (az érdekeltségének megfelelő) 1 835 093 Ft perköltsége 94,2%-át, azaz 1 728 658 Ft-ot köteles megtéríteni.

Az ítéltábla ezért az elsőfokú bíróságtól eltérően az egymással szembeni perköltség követelések beszámítása után – mivel azzal az alperesnek mindkét felperes részére a perköltség fizetési kötelezettsége megszűnt – az alperes részére az I. r. felperes által megfizetendő elsőfokú perköltség összegét 522 154 Ft-ban (629 618 – 107 464), a II. r. felperes által az alperesnek megtérítendő elsőfokú perköltségét pedig 1 671 099 Ft-ban (1 728 658 – 57 559) állapította meg, azonban a fellebbezési kérelmek és az ellenkérelem korlátai között, fellebbezés hiányában a II. r. felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltségnek az elsőfokú ítéletben megállapított összegét nem emelhette fel.

[37] Az ítéltábla észlelte, hogy az elsőfokú bíróság teljesítési határidő megállapítása nélkül kötelezte az alperest a felperesek tökekövetelésének a megfizetésére, ezért e hiányosságot pótolva e fizetési kötelezettség teljesítési határidejét a Pp. 344. § (1) bekezdése alapján 15 napban határozta meg.

[38] Az ítéltábla mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezett részét a Pp. 353. § (2) bekezdés harmadik fordulata szerint részben megváltoztatta, mellőzte az alperesnek a felperesek részére elsőfokú perköltség fizetésére kötelezését, az I. r. felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 522 154 Ft-ra leszállította, az államnak az II. r. felperes által megfizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 1 336 832 Ft-ra leszállította, az alperes által az államnak fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 176 734 Ft-ra felemelte, egyebekben az ítélet fellebbezett részét a Pp. 383. § (2) bekezdés első fordulata alapján helybenhagyta.

[39] Az I. r. felperes fellebbezése az alperes további 8 197 340 Ft (3 197 340 + 5 000 000) tökeösszegben történő marasztalására, és a perköltség fizetési kötelezettségének 560 822 Ft-tal (1 083 548 Ft-ról 524 726 Ft-ra) történő leszállítására irányult, azonban csak a másodfokú pertárgyérték számításánál figyelembe nem vehető fizetendő perköltség összegének a megváltoztatására irányulóan 522 154 Ft-ban vezetett eredményre.

Ugyanígy a II. r. felperesnek az alperes további 21 197 779 Ft (15 197 779 + 6 000 000) tőke megfizetésére kötelezése és az alperes javára a perköltségfizetési kötelezettségének az alperes perköltségként el nem számolható 958 720 Ft szakértői díjelőleg összegével, az államnak fizetendő illetéknek pedig a (megállapított 1 500 000 Ft helyett 1 336 256 Ft-ra, tehát 163 744 Ft-tal való) csökkentésére irányuló fellebbezése is csak az államnak fizetendő elsőfokú illeték tekintetében volt eredményes, így a per főtárgya tekintetében mindkét felperes másodfokon teljes pervesztes lett.

Az illetékre kiterjedő részleges illetékfeljegyzési joguk folytán ezért az I. r. felperes helyett 655 787 Ft (8 197 340 Ft 8%-a), a II. r. felperes helyett 1 695 822 Ft (21 197 779 Ft 8%-a) fellebbezési eljárási illetéket az állam előlegezett. A feljegyzett illetéknek az állam részére történő megfizetésére az ítéltábla a Pp. 102. § (1) bekezdése szerint a pervesztes felpereseket kötelezte a 26/2022. (XII. 6.) IM rendelettel 2023. január 1-jei hatállyal módosított 30/2017. (XII.27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének megfelelő módon és határidőben.

[40] A másodfokon pervesztes felperesek a saját másodfokú perköltségüket (ügyvédi munkadíj) maguk viselik, és kötelesek az alperes jogi képviselői munkadíjából álló másodfokú perköltségének a megfizetésére [Pp. 83. § (1) bekezdése].

Az ítéltábla az ügyvédi munkadíj összegét – az annak a megjelölésével történt felszámítására tekintettel – a 32/2023. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdés a) és b) pontja, (5) és 4/A. § (1) bekezdése szerint: az I. r. felperes vonatkozásában a 8 197 340 Ft másodfokú pertárgyérték alapul vételével $204\,934 \text{ Ft} + \text{áfa} = 260\,266 \text{ Ft}$ -ban, a II. r. felperes vonatkozásában a 21 197 779 Ft másodfokú pertárgyérték alapján $417\,967 (250\,000 + 167\,967) \text{ Ft} + \text{áfa} = 530\,818 \text{ Ft}$ -ban állapította meg, amelynek a megfizetésére a felpereseket a Pp. 344. § (1) bekezdése szerint általános teljesítési határidőben kötelezte.

Debrecen, 2025. január 16.

Dr. Görög Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Riczu András s.k. előadó bíró, Dr. Szűcs Lajos s.k. bíró